

חוברת מידע

לידה, ברית ופדיון הבן

מדריך מעשי – לאנ"שי קהילת חב"ד ליובאוויטש צפת

מהדורה ראשונה * פנימי

יו"ל ע"י מערכת עלון ליובאוויטש

שע"י ועד אברכי אנ"ש - צפת

יחי אדוננו מורינו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

תוכן עניינים

3	פתח דבר
4	לידה
4	מנהגים
5	מידע
7	לידה בשבת ובחג
7	מידע – שבת וחג
11	קריאת שם לבת
11	מנהגים
11	מידע
12	בין הלידה והברית
12	מנהגים
12	מידע
13	הברית
13	מנהגים
14	מידע
18	פדיון הבן
18	מנהגים
19	מידע
20	מידע שימושי
20	אולמות וקיטרינג
21	בתי החלמה לילודות
21	בתי כנסת חב"ד בדרום העיר
21	בתי מרקחת בעיר
21	דמי רישום לישיבה, לספר תורה ולצבאות ה'
22	חנויות יודאיקה
22	מדריכות לידה ודולות
22	מוהלים וציוד לברית
22	מספרים בבית הרפואה זיו
23	מספרים של מוניות בצפת
23	מקווה גברים בדרום העיר
23	פדיון הבן
23	שאלות הלכתיות
23	שפחה ופועה
24	תרומות לשפחה ופועה וביקור חולים
25	נספחים
25	פסוקי ה'קריאת שמע' ליד מיטת התינוק קודם הברית
26	מאמרים לברית
31	מקורות ומראי מקומות

פתח דבר

בשבח והודיה לה' יתברך הננו מוציאים לאור את המדריך 'חוברת מידע - בענייני לידה, ברית ופדיון הבן'. מדריך זה הוא חלק מסדרת המדריכים של ועד אברכי אנ"ש בעיה"ק צפת, לתועלת קהילת אנ"ש.

מטרת קבצים אלו, להביא מידע אקטואלי הנצרך לכל אירוע באשר הוא, כולל את מנהגי חב"ד הנוגעים בדבר. בחוברת זו נקבץ המידע הנוגע לענייני לידה, ברית ופדיון הבן.

יש להדגיש: המדריך אינו מהווה תחליף ללימוד ההלכות ולשאלות רב בשעת הצורך (ראה עמ' 23). **כמו כן לא הובאו כל הפרטים הנצרכים הלכתית**, אשר את המידע על זה אפשרי למצוא בספרים רבים כגון שבח הברית, חוסן ישועות ח"א, ברית נתן, נושאי כלי השולחן ערוך והשו"ת על או"ח סימן ש"ל ועוד. לצורך ידיעת ההלכות יש להסתכל בספרים אלו ואין להסתמך על קובץ זה. **מטרת המדריך** הינה להנגיש הן את מנהגי חב"ד והן מידע פרקטי שעל פי רוב אינו כתוב בספרים. כמו כן על מנת להקל על הקורא, לעיתים קטעים מסויימים מופיעים מס' פעמים.

על מנת להקל על הקורא לא שולבו ה'מראי מקומות' בתוכן המדריך אלא הובאו בסופו (עמ' 31 ואילך). ה'מראי מקומות' נועדו לצורך עיונו של הקורא וזאת על מנת שכל אחד יוכל לראות את הדברים כפי שהם במקורם ולהגיע להבנה מלאה יותר. בכדי להנגיש לכלל הקוראים את מירב מראי המקומות, ציינו ברוב המ"מ את ספרי המלקטים המצויים היום בקרב רוב בתי אנ"ש (וראה בהקדמה למראי המקומות).

חשוב לציין: במידה וישנם כמה דעות להלכה, פירושים שונים, דיונים וכדומה הובא הערה בשולי הגליון: ראה במ"מ. מכיוון ששגיאות מי יבין הננו פונים בזה לציבור להאיר ולהעיר ועל ידי זה לזכות את הקהילה כולה, על מנת שההארות וההערות יתקבלו ויוכנסו למדריך בהוצאה הבאה בעז"ה¹.

הקובץ נערך ונסדר על ידי הרה"ת רפאל אברהם דובקין. תודתינו נתונה בזה לכל העוסקים במלאכה ובראשם ר' יחיאל שיחי' בריל ור' מנחם מענדל שיחי' קרץ על עזרתם הרבה בעריכת מדריך זה.

•

יהי רצון אשר (כלשונו של הרבי מה"מ) "בעגלה דידן על ידי משיח צדקנו יפדה את בנו בכורו ישראל מבין הגלויות, ונאמר לפניו שיר חדש. הנה אלוקינו זה, כסיום מסכת תענית, "שהחינו וקיימנו לזמן הזה"¹.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

מערכת עלון ליובאוויטש

שע"י ועד אברכי אנ"ש, צפת

י"ט טבת ה'תשע"ט

דידן - דהספרים – נצח, היום בו חל הניצחון הסופי על משפט הספרים

חיים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

עיה"ק צפת

¹ בנושאים תורניים נא לצרף מראי מקומות מדויקים. כתובת הדוא"ל למשלוח rad5774@gmail.com או alonzft@gmail.com.

לידה

מנהגים

הכנה ללידה

א. מהסגולות ללידה קלה :

1. פתיחת ארון הקודש בעת הוצאת הספר תורה, במשך כל זמן ההריון – וללא בליטות².
2. אכילת מלווה מלכה במצאי שבת.
3. אמירת מזמור כ' בתהלים קודם ברכת המפיל ולכפול בסיום המזמור את הפסוק "יענך ה' ביום צרה".

הלידה

- ב. אין לבעל להיות בעת הלידה בחדר הלידה, אף לא כשהופך את פניו.
- ג. בעת הלידה הורה אדמו"ר הצמח צדק לומר מזמורי תהילים אלו: א-ד, כ-כד, לג, מז, עב, פו, צ-צג, קד, קיב-קנ. עדיף לאמר מזמורים אלו כשהאשה כבר בחדר הלידה.

לאחר הלידה

- ד. אדם שנולד לו בן מברך בעת ששומע הבשורה את ברכת 'הטוב והמטיב' (ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם הטוב והמטיב), בהולדת בת מברך את ברכת 'שהחינו' בפעם הראשונה שרואה אותה. גם האשה מברכת ברכות אלו. במידה ולא בירך בעת הבשורה יכול לברך ברכות אלו כל זמן שהשמחה עוד בליבו³.
- ה. יש לקחת את כל הזריקות והחיסונים המיועדים לתינוק.
- ו. נכון הדבר שמיד לאחר הלידה יניחו בעריסת התינוק דברי קדושה כגון 'שיר למעלות' ואותיות ה'אלף – בית'. יש להקפיד לתת לילד רק דברים עם חיות טהורות (להעיר שבפתק 'נולדתי בזיו' יש דובי וכן במוצרים נוספים דומים). (חנויות יודאיקה – עמ' 22).
- ז. יש לתלות בבית היולדת ובבית הרפואה (הן בחדר היולדת והן בחדר הילדים) 'שיר המעלות' (חנויות יודאיקה – עמ' 22).
- ח. חשוב לדעת שהרבי מעודד הנקה ואף ענה לאשה שאמרה שקשה לה לעשות זאת שזהו על דרך הפסוק "עשה האלקים את האדם ישר והמה ביקשו..."⁴.

- ט. נוהגים לומר מידי בוקר עם התינוק החל מיום לידתו מודה אני, לנשק את המזוזה לפני השינה וכן להשכיבו לישון עם שיר בעל תוכן של קדושה. הרבי אומר שדברים אלו משפיעים על התינוק למשך כל ימי חייו.
- י. נהוג לקנות אות בספר התורה לילדי ישראל כבר לאחר הלידה ומעדכנים אחר כך את השם. עלות קניית אות: 5 ₪ (פרטים בעמ' 20).
- יא. הקובעים בקריאת השם הנם ההורים ונתינת השם צריכה להיות בהסכמת שניהם.
- יב. נהוג שההורה אומר את מזמור התהלים לפי שנותיו של הילד. לכן על הילד החדש יש לומר את פרק א'⁴.

במסגרת

ועל שאלתו בענין קריאת שם ... הנה כמה פעמים שמעו מכ"ק מו"ח אדמו"ר שאין מתערב בזה" (אג"ק ח"ה עפ"ב) "וקוראים לו אביו ואמו שם כו' אינו באקראי כו' כי אם הקב"ה משים בפייהם... ובמילא יתיעץ עם זוגתו" (אג"ק ח"ו עמ' ג-ד) "ומה שלא ענית על שאלתו בקריאת השם... אשר להורים נותנים מלמעלה הדעה הישרה לקרות השם מכוון לנשמת וגוף הנולד" (אג"ק ח"ז עמ' שח).

² ראה במ"מ.

³ ראה במ"מ.

⁴ ראה במ"מ.

שבת שלאחר הלידה

- יג. החל מהשבת שלאחר הלידה בעת הדלקת נרות השבת מוסיפה האם עוד נר על הילוד.
- יד. בכניסה לתינוקיה נמצא 'כפתור שבת' של מכון צומת, המיועד לקריאה לאחות ולפתיחת הדלת. על פי הנחיית רב בית הרפואה אין להשתמש כלל בכפתור זה בשבת והינו מיועד לצוות הרפואי בלבד!
- טו. בקניית עגלה יש לשים לב שנשאר טפח (8 ס"מ) פתוח בגגון אף בעת היותו סגור (מכיוון שישנו בעיית 'אוהלי' בשבת). דבר זה קיים במספר רב של עגלות, אך יש כאלו שלא.

מידע

הכנה ללידה

- א. בתקופה הסמוכה לתאריך הלידה כדאי לתאם עם שכנה/ ביביסיטר/ קרובי משפחה וכו' שיוכלו להגיע ולשמור על הילדים בהתראה קצרה וגם בשעות הלילה המאוחרות ובשבתות.
- ב. לעיתים אין מוניות בשעות הלילה המאוחרות.
- ג. לבריורים בנושאי בית הרפואה ניתן ליצור קשר עם רב ביה"ר – הרב ישראל קופילוביץ': 0527122171, 04-6828371.

הלידה

- ד. כשמבקשים בבית הרפואה להחליף בגדים לבגדים של בית הרפואה. יש לראות שהבגדים יהיו צנועים (בעלי שרוול ארוך, סגור בצוואר וכו'). במידה ואין בחדרי הלידה, יש לבדוק בחדרי האישפוז או במיון הרגיל.
- ה. בית הכנסת של בית הרפואה ממוקם קומה אחת מתחת לכניסה הראשית.

לאחר הלידה

- ו. יש להקפיד שיהיו רק חיות טהורות על כלל מוצרי התינוק (להעיר שבפתק 'נולדתי בזיו' יש דובי).
- ז. הרישום של הילד למשרד הפנים לצורך קבלת מס' ת.ז. לילוד וכן לצורך קבלת דמי הלידה נעשה מיד לאחר הלידה (כשיוורדים לקחת מדבקות לילוד), על כן יש להורה לקחת עמו ת.ז. אישית.
- ח. כל יולדת זכאית למדריכת הנקה מבית הרפואה ולעיתים קרובות אף משרותי הבריאות (=קופת חולים).
- ט. הנותנים מטרנה בבית הרפואה: ישנם בבית הרפואה 2 סוגי מטרנה: אחת בהכשר OU חלב ישראל ואחת בהכשר בד"ץ העדה החרדית. אם אין בתינוקיה – אמור להיות או בפגיה או בטיפול נמרץ ילודים. במידה שאין כלל מטרנה בד"ץ העדה החרדית – ניתן לקחת גם OU חלב ישראל.
- י. המשתמשים בתחליפי הנקה: יש מטרנה בד"ץ ו'סירבנים' יש "סימילאק" (חלקם בכשרות בד"ץ ירושלים) ועוד. יש לשים לב: לסימילאק מספר כשרויות וחלקם מכילים חלב נכרי, יש לבדוק זאת היטב קודם הקניה. (ניתן לקנות בבית מרקחת. פרטים בעמ' 21).
- יא. המטבח בבית הרפואה 'זיו' הינו כשר ולאחרונה יש בו אפילו מחלקת 'מהדרין' תחת כשרות הרבנות צפת, האוכל 'מהדרין' מונח לצד האוכל הכשר (ניתן לשאול את ה'כח עזר' היכן זה המהדרין). מי שאוכל רק הכשרי בד"ץ ירושלים והרב לנדא: ישנה אופציה ליצור קשר עם קיטרינג בחצור שלעיתים מגיע לחלק מנות, הטלפון נמצא בלוח המודעות ליד חדר האוכל/בחדר השירות (ליד המחם שבת).
- יב. בנושאי כשרות בית הרפואה ניתן ליצור קשר עם הרב ביסטריצקי שי' שהינו אחראי מחלקת הכשרות בעירנו, בטלפון: 052-3742113.
- יג. רישום הילד לצבאות ה' יכול להיעשות מיד אחרי הלידה. פרטים בעמ' 21.
- יד. על מנת לעדכן על הלידה בעלון ליובאוויטש ניתן לשלוח הודעת SMS למספר הטלפון: 054-636-8770.

טו. לאחר הלידה האם מקבלת 'קצבת לידה'. סכום מענק הלידה נקבע בהתאם למספר הילדים במשפחה:

עבור הילד הראשון ניתן מענק בסך 1,778 ש"ח

עבור הילד השני ניתן מענק בסך 800 ש"ח

עבור הילד השלישי ואילך ניתן מענק בסך 533 ש"ח

עבור תאומים ניתן מענק בסך 8,888 ש"ח

עבור שלישייה ניתן מענק בסך 13,332 ₪

למידע נוסף: <https://www.btl.gov.il/benefits/Pages/maanakleda.aspx>

שבת בבית הרפואה

טז. הר' שניאור כהן מזמין אליו את משפחות אנ"ש שקרוביהם נשארים בבית הרפואה בשבת (או כאלו ששחררו בשבת) לשהות בביתו בעת הצורך. כתובתו: יפה נוף מספר 353 כניסה א (הכניסה הפנימית ולא מהרחוב) דירה 20. זהו רחוב אחד מעל בית הרפואה (כ- 6 דקות הליכה). לאחר היציאה מבית הרפואה יש לפנות ימינה ולאחר מכן שוב פעם ימינה, הבניין הינו מעט אחרי הפניה).

יז. האוכל בשבת הינו (לרוב) בהכשר של גור מקייטרינג בחצור, יש להתאבזר בהתאם. אפשר להזמין מראש במחלקה מנות קטנות גלאט כשר ארוזות, בהשגחת הבד"ץ של העדה החרדית.

יח. אלה שעושים קידוש והבדלה רק על יין: יש להכין יין מראש, בבית הרפואה יש רק מיץ ענבים.

יט. מי שעושה על מיץ ענבים – מומלץ להביא מראש מכיוון ש: (1) אין ידוע אם ישאר מיץ ענבים ו(2) אין ידוע האם ראהו גוי והמיץ ענבים ייאסר. מסיבה זו אף יש להיזהר מראיית גוי את היין ולכן יש לעוטפו בשקית אטומה⁵.

כ. מי שחסר לו מוצרי קידוש ללילה וליום יכול לקבל בבית הכנסת חב"ד בדרום (פרטים בעמוד 20).

כא. ישנו מקום מוגדר להדלקת נרות שבת, והינו ליד המיחס⁶.

כב. עדיף להכין נרות מראש. בדרך כלל אין מספיק נרות לכלל הנשים המדליקות ריבוי נרות.

כג. זמני תפילות שבת בבית הרפואה זיו: זמני מנחה בערבי שבת – רבע שעה לאחר הדלקת הנרות. שחרית בשבת⁷ 08:00. זמני מנחה וסעודה שלישית משתנים מעת לעת ויש לעקוב אחר השילוט בבית הכנסת.

כד. כמו כן יש תפילות בבית הכנסת חב"ד בדרום (כ-7 דקות הליכה מבנין בית הרפואה). זמני התפילות בשבת: קבלת שבת – בזמן צאת הכוכבים. שחרית 10:00. מנחת שבת - בזמן התואם להדלקת נרות (ראה עמ' 21, 23).

כה. בכניסה לתינוקיה נמצא 'כפתור שבת' של מכון צומת, המיועד לקריאה לאחות ולפתיחת הדלת. על פי הנחיית רב בית הרפואה אין להשתמש כלל בכפתור זה בשבת והינו מיועד לצוות הרפואי בלבד!

השחרור

כה. השחרור מבית הרפואה לוקח זמן, לפעמים אף כמה שעות, ועל כן יש להערך בהתאם.

כו. להוצאת התינוק מבית הרפואה צריך להביא: בגדים, שמיכה, סלקל לרכב, עגלה או סלקל עם גלגלים, מוצץ וטיטול (עדיף).

כז. רשימה חלקית של מוצרים הנצרכים שיהיה בבית בעת השחרור:

- חתי"ת לתינוק.

⁵ ראה במ"מ ללידה בשבת וחג סט"ו.

⁶ ראה שבת וחג סעיף טו מספר 5.

⁷ בחג השבועות יש קריאת התורה במחלקת יולדות. ניתן להיות בקשר עם הר' מנחם שיחי קרץ 054-7701287.

- קופת צדקה לתינוק.
- מוצצים.
- בקבוקים.
- טיטולים.
- לול.
- מספיק בגדי החלפה.
- חיתולי בד.
- סדינים.
- חימום בחדר של הילוד (בחורף).

לאחר השחרור

כח. גמ"חים להשאלת ציוד ליוולדת ולתינוקות - פרטים בעמ' 23.

כט. לפעמים נשות חב"ד בצפת נותנות ימי הבראה, ניתן להיות בקשר עם הרבנית רחל הנדל. במידה ומדובר בלידת בן, עדיף ללכת אחרי הברית (לעיתים גם שירותי הבריאות נותנים ימים אלו ויש לבדוק זאת עם הקופה). אלפונים לבתי החלמה ראה עמ' 21.

ל. קישור לעדכון שם הילוד במשרד הפנים:

<https://forms.gov.il/globalData/GetSequence/getHtmlForm.aspx?formType=mr19@moin.gov.il>

לא. קישור לעדכון מספר נפשות בפלג הגליל: <http://peleg-hagalil.org.il> : [page_id=1805?/http://peleg-hagalil.org.il](http://peleg-hagalil.org.il)

לב. ביטוח לאומי נותן 'דמי לידה' בחודשי חופשת הלידה לנשים העובדות במהלך השנה. כדי לקבל קצבה זו יש להביא לביטוח לאומי טופס תביעת דמי לידה מאת המעסיק וכן ניירת המשתנה לפי העניין. סוג הניירת תלוי בצורת התביעה ועל כן יש לשאול על כך את המעסיק. ניתן להעביר את התביעה: ידנית, פקס, דואר ודרך האתר. למידע נוסף: https://www.btl.gov.il/benefits/maternity/Childbirth_Allowance/Pages/ShiureyLeda.aspx.

לג. כל ילד זכאי ל'קצבת ילדים'. קצבה זו מחולקת ל-2. חלק אחד נכנס לחשבון הבנק של ההורים וחלק שני נשמר בחיסכון מיוחד אותו קובעים ההורים לאחר הלידה (מידע עליו וכן היכן אפשרי לחסוך - נשלח לבית ההורים לאחר הלידה). יש להקפיד שהחיסכון יהיה דרך מסלול התואם את ההלכה היהודית.

מנהגים

לידה בשבת ובחג

חשוב לשים לב: לידה בשבת וחג יכולה להתרחש לכל אחד, על כן יש להתכונן בהתאם ולדעת כיצד לנהוג במצב זה.

הכנה ללידה

א. יש להכין תיק מראש עם כל הדברים הנצרכים לקחת לבית הרפואה (כגון – בגד החלפה, תעודת זהות. דפים משירותי הבריאות, אוכל לבעל והאשה (הכשרות שם בשבת הינה (לרוב) של גור), יין (או מיץ ענבים. אפשר לקחת מבית הרפואה כוס אחת של חד פעמי⁸ לצורך הקידוש) ויתר צרכי האשה).

⁸ ראה במ"מ.

ב. יש להשאיר פלפון (או טלפון נייד?) זמין לצורך יצירת קשר עם מד"א. המספר של מד"א – 101 (הרוצה לרדת ברכבו הפרטי – ראה⁹).

ג. במידה ולילדת יש 'דולה' (=תומכת לידה) מותר לקרוא לה כבר כשמתחילה להרגיש צירי לידה, מכיוון שעד שתבוא יכולים הצירים להתקדם ללידה ממשית. יש להיות בקשר עם הדולה לפני שבת על מנת ללמוד את סדר הצירים וממתי ליצור את הקשר. יש לציין אשר כל אשה סדרי לידתה שונים וכמו כן כל לידה סדריה שונים מקודמיה, אשר על כן אין לקחת סיכונים כלל.

ירידה לבית הרפואה

ד. בעת צירי לידה סדירים, ואפילו מסופקת אם תלד עכשיו, יש לנסוע לבית הרפואה **מיד ובאמבולנס** ואין להמתין עד למוצאי השבת (כשיש 'דולה' עדיף להיות עמה בקשר על מנת ללמוד את סדר הצירים וכו').

ה. בעת צירי הלידה יש לעשות את כל המלאכות בשינוי (במידה ואין בזה אפילו ספק סכנה. בשלב זה צירי הלידה אינם מסכנים חיים כלל ואף לא הכאב) על כן יש להרים את שפורפרת הטלפון בשינוי וכן ביתר הדברים.

ו. במהלך השיחה חשוב לציין:

1. **שם העיר** בה הנך מתגורר (השיחה מופנית למוקד כללי).

2. **עדיף** שיהיה מישהו על הכביש (ובפרט עקב המספור בעירנו).

3. **אין לנתק** את השיחה בסיומה. המוקדנית תנתק לבד (-דבר זה שייך אף ביום חול).

4. **אין להשאיר את האשה לבד**. כדי לתמוך ולסייע במידה ותצטרך.

(להלן דוגמה לשיחה בשבת: "שבת שלום. מדבר אשתי עם צירים ועומדת ללדת בעז"ה. הכתובת שלנו זה: העיר צפת, שכונת ... רחוב בניין מספר בית אמתין לכם על הכביש, אלא אם כן הלידה תיהפך לפעילה").

ז. תומכת לידה מותרת לנסוע לבית הרפואה, הן באמבולנס והן ברכבה הפרטי.

ח. לכתחילה מותר למלווה אחד להצטרף לאשה בעת הנסיעה באמבולנס, ברם במידה וצירוף אנשים נוספים יכול לעזור לדעתה להתיישב (הן בנסיעה והן בבית הרפואה) מותר לאנשים אלו להתלוות אל היולדת. כמו כן במידה והמלווים יכולים לתת מידע הנצרך לרופא או לאחות בעת הקבלה לבית הרפואה מותר למלווים אלו להצטרף. ולכן במקרים הנ"ל מותר לבעל, לאם היולדת וכדומה להצטרף לנסיעה ואפילו יש כבר דולה הממתינה לה¹¹.

בית הרפואה

ט. למלווים של היולדת: בכניסה לבית הרפואה יש 'דלת שבת' הצמודה (או עכ"פ מיד בצד) לדלת החשמלית הרגילה.

י. עדיף לברר מראש את הדעה ההלכתית אצל רב מורה הוראה המכיר את היטב את המשפחה ומצבה לגבי לקיחת דברים כאפידורל וכו'. כמו כן יש לדעת ולברר את הדברים הנצרכים מראש¹².

יא. במידה ולא ביררו וגיבשו דעה מראש – **יש לבצע את כל הוראות הרופאים ללא דיונים שונים אודות דינם בשבת.** דין זה הינו החל מלקיחת אפידורל ועד לניתוח קיסרי על כל סוגיו ונסיבותיו. **כל עוד הנך בבית הרפואה ואינך רב מורה הוראה הבקיא בכל פרטי הדינים עליך להישמע לרופא. ידוע הדבר על מקרים כגון אלו שחומרא בדיני שבת מוביל לבסוף לקולא בדיני פיקוח נפש, השם ישמור.**

יב. יש לחתום, **בעת הצורך**, על ידי עשיית קו אחד רוחבי על דרך זה: . המטרה להימנע מכתובת אודות בשבת.

⁹ ראה במ"מ.

¹⁰ ראה במ"מ.

¹¹ ראה במ"מ.

¹² ראה במ"מ.

יג. לפני שהאשה נכנסת לחדר הלידה יש לחתום על מסמכים שונים יש להחזיק את העט בשינוי,¹³.

יד. לגבי הטיפול בתינוק – **יש להקשיב לכל הוראות הרופאים ללא דיונים שונים אודות דינם בשבת.**

טו. במידה והאשה בחדר הלידה בעת הדלקת הנרות, יש לשים לב לכמה פרטים¹⁴:

1. צריך שיהיה נר דולק בבית שבו שוהה משפחת היולדת, ולכן על הבעל להדליק נר שבת בביתו ולברך¹⁵. במידה והבעל נמצא עם אשתו בבית הרפואה ואינו יכול או שלא שייך שילך לביתו, עליו לדאוג שיהיה אור בבית שבו המשפחה ישנה.
2. את הנרות יש להדליק במקום שמתמשים בו, על כן לכתחילה אין על האשה להדליק נר שבת בחדר הלידה אם לוקחים אותו משם מיד אחרי ההדלקה ומכבים אותו. ניתן להדליק את הנר על הדלפק של האחיות בחדר הלידה וכדומה, שהרי הם משתמשים בחדר זה, אוכלים שם ונהנים מהאור וניתן להדליק גם בשבילם. במידה ומדליקה בחדר הלידה (או במיון) ויודעת שהאחות תיקח את הנרות לפני שתספיק ליהנות לאורך – יש להדליק ללא ברכה.
3. במידה ולא ניתן להדליק נר, אפשר להדליק את אור החשמל ולברך על זה. אם האור דולק ניתן לכבותו, להדליקו שוב ולברך כרגיל. ניתן לברך גם על אור פלורסנט ומנורת לד. במידה ומדליקים בחשמל – יש להשתדל שיהיה חושך בחדר (לא חייב חושך גמור). מנורה צדדית, מנורת לילה וכדומה לא נחשבים ל"הדלקת נר" כאשר האור בחדר דולק.
4. הזמן המוקדם ביותר להדלקה הינו 'פג המנחה' (שעה ורבע זמניות קודם השקיעה). המדליקה קודם זמן זה עליה לכבות את הנרות, להדליקם שוב ולברך. הזמן המאוחר ביותר להדלקה הינו: עדיף עד 18 דקות קודם השקיעה. אפשרי לכתחילה עד כמה דקות קודם השקיעה. במידה ושגגה ולא הדליקה, במשך זמן בין השמשות (זמן זה הינו בערך 15 דקות, לעיתים יותר ולעיתים פחות. זמן זה מתחיל מיד אחרי השקיעה המופיעה בלוחות), ניתן לבקש מגוי להדליק והאשה מברכת על האור כרגיל. לאחר זמן זה או כשיש ספק האם עדיין בין השמשות – **אין להדליק כלל.**
5. במידה ומדליקה במחלקת יולדות, מקום ההדלקה המיועד לכך מטעם בית הרפואה זיו בצפת הינו בחדר השירות, מכיוון שכן יש לאכול משהו ליד הנרות. הנרות צריכות להישאר דלוקים עד לאחר שנהנים לאורן בלילה.
6. במידה ושכחו להביא נרות – הנהלת בית הרפואה בצפת שמה כמה נרות במחלקת יולדות בחדר השרות – מקום ההדלקה.
7. אשה ששהתה בחדר לידה בעת ההדלקה ולא הדליקה נרות ואף בעלה לא הדליק באותה השבת כלל, לא נקנסת בנר בהדלקת נר נוסף כאשה שלא הדליקה במזיד או מתוך רשלנות, מכיוון שנחשב לאונס. אך מוסיפה על הילוד כפי שהוזכר לעיל.

טז. בכניסה לתינוקיה נמצא 'כפתור שבת' של מכון צומת, המיועד לקריאה לאחות ולפתיחת הדלת. על פי הנחיית רב

בית הרפואה **אין להשתמש כלל בכפתור זה בשבת** והינו מיועד לצוות הרפואי **בלבד**¹⁶!

צירים מדומים בשבת

יז. במידה והצירים אינם צירי אמת, אסור לאשה לחזור ברכב. בעת שקשה עליה ההמתנה ניתן להתארח אצל משפחה חב"דית בסמוך. אם אין מקום להיות בו (ראה מידע) – ניתן להקל ולנסוע חזור על ידי נכרי.

¹³ ראה במ"מ.

¹⁴ ראה במ"מ.

¹⁵ ראה במ"מ.

¹⁶ ראה במ"מ.

במענה לאחד שביקש את עצתו של הרבי לגבי נתינת שם לילד:

בנוגע לשם
העובר כשיוולד בשטומו"צ - (=בשעה טובה ומוצלחת)
כמפורסם - על ההורים שלו שיי' (=שיחיו) להחליט בזה

בנוגע לשם
העובר כשיוולד בשטומו"צ - (=בשעה טובה ומוצלחת)
כמפורסם - על ההורים שלו שיי' (=שיחיו) להחליט בזה

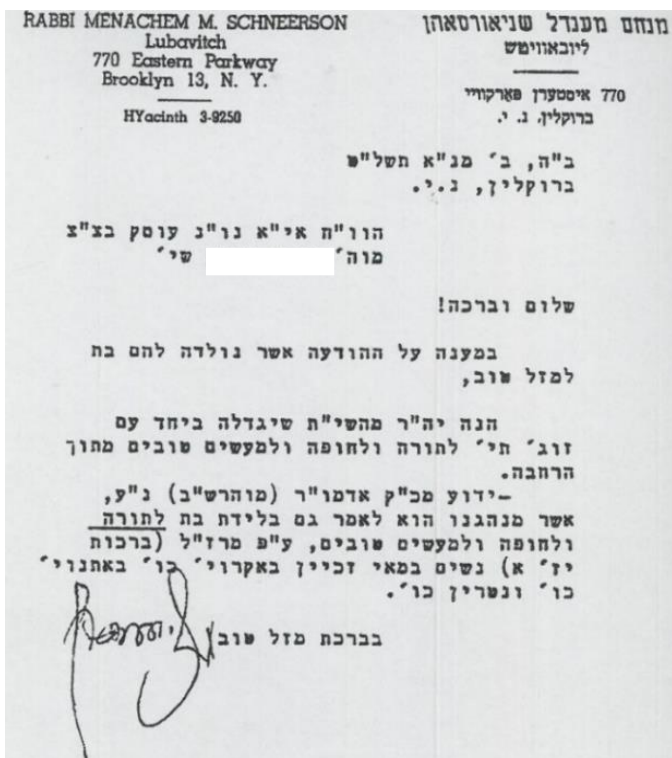
קריאת שם לבת

מנהגים

- א. בהולדת בת מברך את ברכת 'שהחינו' בעת שרואה אותה. גם האשה מברכת ברכה זו. במידה ולא בירך בעת הראיה יכול לברך ברכה זו כל זמן שלא השיח דעתו מהבשורה והשמחה עוד בליבו¹⁷.
- ב. דמנהג החסידים לקרוא לבניהם ובנותיהם על שם הרביים והרבניות, אך אין לצרף לשמות הרביים שם נוסף¹⁸.
- ג. הקובעים בקריאת השם הנם ההורים ונתינת השם צריכה להיות בהסכמת שניהם.
- ד. יש לתת את השם לבת בקריאת התורה הסמוכה ביותר ללידה ואין להמתין לזמנים אחרים (קריאת התורה בשבת וכדומה) ואף אם לא עלה לתורה יש לו לקרוא שם לבתו.
- ה. בנוסח הימי שברך' לילדת: "את האשה היולדת (פלונית בת פלונית) ... ויקרא שמה בישראל (פלונית בת פלוני) בעבור שבעלה ואביה נדר לצדקה בעדן".
 - ו. יציאת האשה לראשונה מביתה צריכה להיות (לכתחילה) לבית הכנסת.
 - ז. אבי הבת (או הבן) עולה לתורה בשבת הראשונה שאשתו באה לבית הכנסת והינו קודם לכולם (אפילו ליאר-צייט) למעט חתן בשבת שלפני חתונתו. לאחר העליה יש לנדור לצדקה והרי זה כהקרבת קרבן.
 - ח. אדמו"ר הזקן פוסק שאשה מברכת 'הגומל' במניין, ברם למעשה רבים מאוד מרבני חב"ד פוסקים (על פי הוראות שונות מהרבי) שאין לאשה לברך את ברכת הגומל כלל, לכן לפי דעה זו על האשה לשמוע את הברכות בעת העליה לתורה ולענות עליהם אמן וכו' ולכוון שזה כנגד ברכת הגומל¹⁹.
 - ט. נהוג לתת 'קידוש' לרגל הולדת הבת ולהודות ולהלל לה' על לידתה ולאחל שיזכו לגדלה לתורה, לחופה ולמעשים טובים. האחראי על תרומות לקידוש של שבת בבית הכנסת המרכזי 'היכל לוי יצחק' הינו ר' שבתאי בלוד: 054-621-7707.
 - י. מכתבו של הרבי להולדת הבת:

מידע

- א. האחראי על קריאת השמות ב 770 : +17183168994. ניתן רק בהודעה (= עדיפות לוואצאפ, כשאין ברירה ניתן גם לשלוח SMS). ניתן גם בדוא"ל: yykratz@gamil.com. יש לשלוח לו את שם האם, שם אמה (אם האם), שם האב והשם החדש של התינוקת.

¹⁷ ראה במ"מ.

¹⁸ ראה במ"מ.

¹⁹ ראה במ"מ.

בין הלידה והברית

מנהגים

- א. בהולדת בן מברך את ברכת 'הטוב והמטיב'. גם האשה מברכת ברכה זו. במידה ולא בירך בעת הבשורה יכול לברך ברכה זו כל זמן שלא השיח דעתו מהבשורה והשמחה עוד בליבו²⁰.
- ב. לאבי הבן ישנו 'חיוב' (זכות קדימה) לגבי עליה לתורה בשבת שלפני הברית, ברם הוא אינו דוחה: חתן בשבת לפני החתונה, נער בר מצווה, בעל יולדת בשבת הראשונה (כמובא לעיל) ו'יאר-צייט'.
- ג. כשהתינוק חוזר מבית הרפואה נוהגים לאסוף לידו תינוקות של בית רבן ושאמרו לידו בלילה לפני השינה פסוקים ומאמרי חז"ל שונים (הפסוקים לקמן עמ' 25).
- ד. בליל שבת שאחר הלידה (בעיר בה נמצא התינוק) נוהגים לעשות התועדות 'שלוש זכר'. בסעודה זו נוהגים להגיש גרגירי חומס או קטניות אחרות, מזונות, פירות וכדומה²¹.
- ה. נוהגים להיות ערים כל הלילה שלפני הברית, להיות ליד התינוק ולעסוק בתורה. ללילה הזה קוראים וואך-נאכט. נוהגים לקרוא בלילה זה פסוקים שונים וקטעי זהר. (גמ"ח לספרים אלו וכן ספרים לברית ראה עמ' 22).
- ו. יש מחלוקת האם אין צורך להיות ערים בכל הלילה שלפני הברית במידה וחל בשבת או בליל שימורים (-פסח), אבל ברור הוא שאת הפסוקים השונים וקטעי הזהר יש לומר.
- ז. לאבי הבן (או הבת) ישנו 'חיוב' (זכות קדימה) לעלות לתורה בשבת הראשונה שאשתו באה לבית הכנסת והינו קודם לכולם (אפילו ליאר-צייט) למעט חתן בשבת שלפני חתונתו. לאחר העליה יש לנדוד לצדקה והרי זה כהקרבת קרבן.
- ח. אדמו"ר הזקן פוסק שאשה מברכת 'הגומל' במניין, ברם למעשה רבים מאוד מרבני חב"ד פסקים (על פי הוראות שונות מהרב) שאין לאשה לברך את ברכת הגומל כלל, לכן לפי דעה זו על האשה לשמוע את הברכות בעת העליה לתורה ולענות עליהם אמן וכו' ולכוון שזה כנגד ברכת הגומל²².
- ט. מנהג החסידים לקרוא לבניהם ובנותיהם על שם הרביים והרביניות, אך אין לצרף לשמות הרביים שם נוסף²³.
- י. הקובעים בקריאת השם הנם ההורים ונתינת השם צריכה להיות בהסכמת שניהם.
- יא. נהגו ישראל להשתדל להניח על ראש התינוק כיפה מאז לידתו על מנת לחנכו במצוות.

מידע

- א. נהוג בקהילתנו לחלק לילדים מיני מתיקה לאחר אמירת הפסוקים השונים ליד מיטת התינוק קודם הברית.
- ב. בדרך כלל מזמינים מספר אנשים ליואך-נאכט על מנת לעזור לאבא להישאר ער וללמוד (אף שאין בזה עניין הלכתי).
- ג. כדאי לתאם מראש עם מישהו שיצלם בברית.
- ד. רשימת קניות וכו' לברית ראה בפרק 'הברית – מידע'.
- ה. על מנת לעדכן בעלון ליובאוויטש על הלידה ומועד הברית ניתן לשלוח הודעת SMS למספר הטלפון: 054-636-8770.

²⁰ ראה במ"מ.

²¹ ראה במ"מ.

²² ראה במ"מ.

²³ ראה במ"מ.

הברית

מנהגים

הכנה לברית

א. אפילו על חשש קל, על ספק חשש קל ואפילו על ספק ספיקא שהתינוק לא התחזק מספיק, צהוב וכדומה יש לדחות את הברית ואפילו בשבוע. באם יש ספק האם לדחות בשבוע או שלא – יש לדחות על פי הוראת רב. אין להקל בזה. במידה והברית נעשתה מאוחר – הרי זה כאילו נימול בזמנו (דהיינו מתקנת למפרע אף את הזמן שלא היה מהול בפועל). ההחלטה בזה נתונה ביד רב מורה הוראה הבקיא בדבר זה ולא ביד המוהל או ההורים²⁴.

מסגרת – הידעת

את שמו השני של הרבי כותבים
"מענדל" (אג"ק ח"ז עמ' קי)

- ב. אין להוסיף עוד שם על אחד משמות רבותינו נשיאינו²⁵.
- ג. ההידור בברית הינו לקחת מוהל מומחה (ולא על 'בעל כוונות').
- ד. אין מזמינים לברית אלא רק מודיעים על השעה והמקום.
- ה. ביום הברית אין אומרים תחנון במקום בו נערכת הברית עד לאחר הברית וכן במקום בו מתפללים, המוהל, הסנדק ואבי הבן (הן בשחרית והן במנחה) בעודם שוהים בבית הכנסת ואפילו אם הם אינם מתפללים באותו החדר²⁶.
- ו. במענה לשאלה האם נכון לאחר הברית בעבור רוב המשתתפים כותב הרבי: "ובמוחש רואין שהשמחה תלוי[ה] ברוב המתועדים ולפעמים יש גם עצב בהמנע אחדים לבוא. ובנדו"ד (=ובנדון דידן) הרי עוד ענין תלוי בזה [-] התועדות אני"ש, שבטח מדברים אז בעניני תומ"צ (=תורה ומצוות) ודא"ח (=ודברי אלקים חיים, חסידות), וסו"ס [=וסוף סוף] הרי ציונו ה"א (=ה' אלקים) לעשות את כל החוקים כדי ליראה גו"י".

הברית

- ז. נהוג בעירנו שהלובשים טלית בברית הינם: קוואטער (גם בהחזרת התינוק לאחר הברית), אבי הבן, המוהל, סנדק, עמידה לברכות ומקריא הברכות. כשהרבי שימש כסנדק הוא שם את הטלית רק על הכתפיים ואת הכובע על הראש.
- ח. מומלץ לעבור על כל סדר הברית לפני שניגשים לעשיית הברית בפועל. ראה סדר הברית לקמן סעיפים כח-כט.
- ט. סדר הכיבודים בברית (לקמן יובאו הפרטים ההלכתיים בזה. לא לשכוח שאין מזמינים):
1. **קוואטער**: הכנסת התינוק לחדר הברית. כיבוד זה מתאים לזוג (שיכול להעביר מיד ליד ולא בהיריון). כיבוד זה הינו סגולה להיריון. פירוש המילה: מלשון קטורת (המילה הוקשה לקטורת) ופירושו הגשת הקטורת.
 2. **חייקה**: לקיחה מהקוואטער והולכת התינוק למקום הברית. יכולים לכבד בזה כמה אנשים, אך יש לשים לב שכל אחד מקדם את התינוק (מעט עכ"פ) למקום הברית. כיבוד זה דומה להגשת הבזיכים בקרבן הפסח.
 3. **קריאת מכתבו של הרבי**: על הולדת בן (לקמן סעיף כו).
 4. **כיסא של אליהו**: הנחת התינוק על כסאו של אליהו הנביא זכור לטוב.
 5. **מהכיסא**: הרמת התינוק מכסאו של אליהו הנביא זכור לטוב והעברתו לאבי הבן לצורך עשיית הברית.
 6. **המגיש לסנדק**: נהוג שהמגיש לסנדק הינו תמיד אבי הבן²⁷.

²⁴ ראה במ"מ.

²⁵ ראה במ"מ.

²⁶ ראה במ"מ.

²⁷ ראה במ"מ.

7. **סנדק** (נקרא גם : סנדק ראשון/סנדק דמיושב). מחזיק התינוק בעת הברית אין לוקחים אותו סנדק לשני אחים למעט אם מדובר ברבי [או במרא-דאתרא²⁸]. הסנדק נחשב כמקטיר הקטורת וזוהי סגולה לאריכות ימים, לעשירות ועוד.
8. **עמידה לברכות** (נקרא גם : סנדק שני/סנדק דמעומד) : מחזיק התינוק בעת קריאת הברכות.
9. **ברכות** : אמירת ברכות הברית וקריאת שמו של הילד.
- י. קטע מיחידות הריי"י ראסקין (א' מ"ח תשט"ז) בתרגום חופשי :
- "שאלה** : שמעתי שיש הוראה להניח תמונת כ"ק אדמו"ר בשעת ברית המילה למראשותיו של הילד.
- תשובה** : נראה שכבר נפלו שיבושים בדבר זה. ההוראה אינה להניח למראשותיו של התינוק, שזה עלול להפריע את המוהל במלאכתו, אלא להניח על ברכי הסנדק. כל עיקרו של מנהג זה הוא רק אצל חסידים ואנ"ש שאילו היה באפשרותם לכבד את הרבי בסנדקאות היה רצונם עז לזה, ורק עבורם היא ההוראה הנ"ל".

יא. בעת הברית נהוג לעמוד.

יב. כשהרבי הריי"ץ וכן הרבי כובדו בסנדקאות הם לא הסתכלו כלל על הברית אלא הפנו את ראשם לצד.

יג. מכיוון שאומרים בברית "כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה" וכו' נוהגים לתת דמי קדימה למוסד תלמודי. הרבי הריי"ץ הנהיג שזה צריך להיות לשיבת תמכי תמימים. כאשר הרבי הריי"ץ והרבי נתנו (כאשר היו סנדקים) ונהגו לומר : "דאס איז פאר תומכי תמימים, א אדערויף אויף שכר לימוד" (זהו בשביל תומכי תמימים, תמורה על שכר לימוד). טלפון לרישום הילד לשיבה ראה עמ' 21.

סעודת הברית

יד. יש לעשות את סעודת הברית עם בשר²⁹.

טו. נוהגים לחזור מאמר חסידות בסעודת הברית (2 מאמרים לדוגמא תוכל למצוא בעמ' 26-30 ואילך).

טז. ניתן לנגן בסעודת הברית את ניגון ד' בבות.

יז. ישנם ג' דעות היכן יש לומר את "הרחמן לברית מילה" וחלוקים בזה רבני חב"ד :

1. לפני 'הרחמן הוא יזכנו' (סידור תהילת השם)

2. בסוף ברכת המזון ולפני שתיית כוס הזימון (קבלה מהרבי הרש"ב).

3. בסוף ברכת המזון ולאחרי שתיית הכוס (הגהת הצמח צדק על הסידור).

יח. לאחר כל 'הרחמן' הציבור עונים אמן. המברך ביחידות אין אומרו.

יט. אם מתפללים מנחה לאחר הברית בעוד הסעודה נמשכת, אין אומרים בה תחנון. ברם אם מתפללים לאחר סעודת הברית אומרים תחנון כרגיל. בעלי הברית (המוהל, הסנדק ואבי הבן) אינם אומרים תחנון במשך כל אותו היום (למשל אם הברית היתה בבוקר והנ"ל מתפללים מנחה לאחר סעודת הברית : הציבור אומר תחנון והם לא).

מידע

הכנה לברית

כ. אין מזמינים לברית אלא מודיעים על מקום ושעת הברית.

כא. טלפונים של קיטרינג ואולמות לקמן עמ' 20.

כב. בדרך כלל הקיטרינג לא מביא 'משקה' לאמירת 'לחיים'.

כג. יש להאכיל את התינוק עד שעה לפני הברית.

²⁸ ראה במ"מ.

²⁹ ראה במ"מ.

כד. יש להכין לברית: 2 חיתולי בד. 4 טיטולים. חבילת מגבונים. יין + כוס לצורך הקידוש. 2 טליתות. סט בגדי תינוק להחלפה.
כמו כן יש לקנות בבית מרקחת: 'ויטה-מרפן' משחה ו'נובימול'. (פרטים אודות בתי מרקחת – בעמ' 22).
כה. בכדי להקל על המוהל עדיף להלביש את התינוק בבגד בעל שני חלקים: חולצה ומכנסיים (על פי הלכה יש להלביש התינוק
בבגד נאה).

כו. נהוג לשלם למוהל כסף על הברית.

הברית

כז. מכתב הרבי לברית:

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה.
ברוקלין, נ. י.

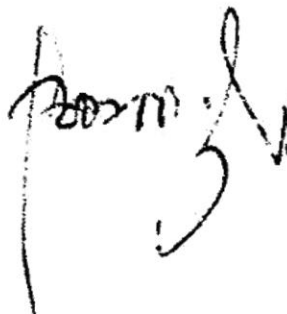
הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ
עוסק בצ"צ וכו'
מוה'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה אשר נולד להם בן

למזל טוב,

הנה יה"ר מהשי"ת שיכניסוהו לבריתו של
אברהם אבינו וכשם שיכניסוהו לברית כן יכניסוהו
לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ויגדלוהו ביחד עם זוג'
חי' מתוך הרחבה.

בברכת מזל טוב

כשמביאין את הילד לבית הכנסת אומרים:

ברוך הַבָּא:

אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכַּח חֲצָרֶיךָ נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ קֹדֶשׁ הַיְכָלְךָ: וַיְדַבֵּר יְ-הוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר פִּינַחֶס בֶּן-אֶלְעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הִכְהֵן הַשֵּׁיב אֶת-חֻמָּתֵי מַעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת-קִנְאֹתֵי בְּתוּכֶם וְלֹא-כְלִיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאֹתֵי: לָכֵן אָמַר הַנְּנִי נִתֵּן לוֹ אֶת-בְּרִיתִי שְׁלוֹם:

כשמניחין הילד על הכסא של אליהו יאמר המוהל:

זֶה הַכֶּסֶא שֶׁל אֱלֹהֵי הַנְּבִיא זְכוּר לְטוֹב: לִישׁוּעָתְךָ קוֹיִתִי יְ-הוָה: שִׁבְרֹתֵי לִישׁוּעָתְךָ יְ-הוָה וּמְצוֹתֶיךָ עֲשִׂיתִי: אֱלֹהֵי מִלְאָךְ הַבְּרִית הִנֵּה שְׁלָךְ לִפְנֶיךָ - עֲמֹד עַל-יְמִינִי וְסִמְכֵנִי³¹: שֵׁשׁ אֲנָכִי עַל-אִמְרָתְךָ כְּמוֹצֵא שְׁלָל רָב: שְׁלוֹם רַב לְאֶהֱבֵי תוֹרָתְךָ וְאִין לְמוֹ מְכֻשׁוֹל: אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכַּח חֲצָרֶיךָ נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ קֹדֶשׁ הַיְכָלְךָ

המוהל מברך:

ברוך אַתָּה יְ-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ מְלֹךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוְּנוּ עַל הַמִּילָה:

אבי הבן מברך בין מילה לפריעה:

ברוך אַתָּה יְ-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ מְלֹךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוְּנוּ לְהַכְנִיסוֹ בְּבְרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוּ:

והעומדים שם עונים³³:

כְּשֵׁם שֶׁנִּכְנַס לְבְרִית - כֵּן יִכְנַס לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים:

ואחר שנעשה החיתוך כראוי ימהר לעשות הפריעה והמציצה ונוטל את הכוס ומברך:

ברוך אַתָּה יְ-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ מְלֹךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגֶּן:

ברוך אַתָּה יְ-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ מְלֹךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ יְדִיד מִבְּטָן וְחֹזֵק בְּשֵׁאֲרוֹ שֵׁם וְצִאָצְאָיו חֲתַם בְּאוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ עַל-כֵּן בְּשִׁכְר זֹאת אֵל חֵי חֲלָקֵנוּ צוּרֵנוּ צָוָה לְהַצִּיל יְדִידוֹת שֵׁאֲרָנוּ מִשַּׁחַת לְמַעַן בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר שֵׁם בְּבִשְׁרָנוּ: בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה כּוֹרֵת הַבְּרִית:

אֱ-לֹהֵינוּ וְאֵ-לֵהֵי אֲבוֹתֵינוּ קִיַּם אֶת-הַיְלָד הַזֶּה לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל (פב"פ [פלוני בן פלוני]) יִשְׁמַח הָאֵב בְּיוֹצֵא חֲלָצָיו וְתִגַּל אִמּוֹ בְּפָרִי בְטָנָה: כְּפָתוּב יִשְׁמַח-אֲבִיךָ וְאִמָּךָ וְתִגַּל יוֹלְדָתְךָ: וְנֹאמַר וְאֶעֱבֵר עֲלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ מִתְבוֹסְסֵת בְּדַמֶּיךָ³⁵ וְנֹאמַר לָךְ בְּדַמֶּיךָ חֵי - וְנֹאמַר לָךְ בְּדַמֶּיךָ חֵי: וְנֹאמַר זְכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צָוָה לְאֶלְף דּוֹר: אֲשֶׁר פָּרַת אֶת-אַבְרָהָם וַיִּשְׁבּוּעַתּוֹ לְיִשְׁחָק³⁶ וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב לְחַק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: וְנֹאמַר וַיִּמַּל אַבְרָהָם אֶת-יִצְחָק בְּנוֹ בֶּן-שְׁמֹנֶת יָמִים כְּאֲשֶׁר

³⁰ ראה במ"מ דברים נוספים הקשורים לסדר הברית.

³¹ אין פירוש המילה שהמלאך יעזור, שהרי אסור להתפלל למלאכים. אלא הפירוש הוא: 'עמוד סמוך אלי' וזאת על מנת שיוכל להעיד על מעשה המילה - ראה ב'סידור רבינו הזקן עם ציונים מקורות והערות' (- ראסקין) עמ' רי הערה 13.

³² קודם הברכה האב מחזיק את סכין המילה וממנה את המוהל לשליחו במצווה זו. לאחר מכן נשאר אבי הבן לעמוד ליד המוהל במשך כל זמן מעשה הברית (שבח הברית פי"ח, ה).

³³ אחר עניית "אמן". ראה הנסמן ב'סידור רבינו הזקן עם ציונים מקורות והערות' (- ראסקין) עמ' רי הערה 20.

³⁴ הן בברכת הברית והן בברכות הנישואין לא כתוב שצריך לומר 'סברי מרנן' אך הרבי אמר זאת בשקט בעת שאמר את ברכות הנישואין ויש אומרים שכן צריך להיות בברכות הברית. לפי זה יש לומר 'סברי מרנן (- בשקט) ברוך אתה' וכו'. ראה השקו"ט בזה ב'סידור רבינו הזקן עם ציונים מקורות והערות' (- ראסקין) עמ' שפז הערה 5.

³⁵ נהוג שהקהל והחזן אומרים ד' מילים אלו וכופלים אותם (- שו"ע אדה"ז סתרכ"א ס"ה וראה אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 132 הע' קסט).

³⁶ "כך צריך להיות" - הגהות הצמח צדק על הסידור. ראה גם שער הכולל פרק יד, ז.

צוה אתו א-להים: ³⁷הודו לי-הנה כי טוב כי לעולם חסדו: הודו לי-הנה כי טוב כי לעולם חסדו: (פלוני) זה הקטן גדול
יהיה פשם שנקנס לברית כן יקנס לתורה ולחפה ולמעשים טובים:

ונתנים לתינוק³⁸ לשותות מכוס הברכה או ישתה בעצמו³⁹. ואחר המילה יתפלל תפילה זו המוהל ואבי הבן:

רבנו של עולם יהי רצון מלפניך שיהא זה חשוב ומקבל לפניך כאלו הקרבתיהו לפני כסא כבודך ואתה ברחמיך הרבים
שלח על ידי מלאכך הקדושים נשמה קדושה וטהורה (לכב"פ [לפלוני בן פלוני]) הנמול עתה לשמך הגדול ושיהיה לבו
פתוח כפתחו של אולם בתורתך הקדושה ללמוד וללמד לשמר ולעשות ותן לו אריכות ימים ושנים חיים של יראת חטא
חיים של עשר וכבוד ושתמלא משאלות לבו לטובה אמן וכן יהי רצון:

⁴⁰מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן דוד ושלמה הוא יברך את היילד הרך הנמול (פב"פ⁴¹) בעבור (פב"פ
[פלוני בן פלוני]) נדר⁴² עבורו לצדקה לבקור חולים בשכר זה הקב"ה [הקדוש ברוך הוא] שלח לו מהרה רפואה שלמה
בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו ויגדלוהו לתורה ולחפה ולמעשים טובים ונאמר אמן:

כט. נהוג שלאחר הברית אומר הקהל 'עלינו לשבח'.

ל. בנוסח "מי שברך" שאומרים לילד לאחר הברית הנוסח הוא: " בעבור (פב"פ) נדר עבורו לצדקה לבקור חולים". ביקור
חולים בצפת ראה עמ' 24.

³⁷ נהוג שהקהל והחזן אומרים פסוק זה וכופלים אותו (- סידור רבינו הזקן עם ציונים מקורות והערות (- ראסקין) עמ' ריג הערה 41).

³⁸ הפירוש הוא לילד קטן ולא לרך הנימול (ראה במ"מ).

³⁹ הפירוש ל"ישתה בעצמו" הוא: שישתה המברך, וכן ראיתי נוהגים בקהילתנו (ראה במ"מ).

⁴⁰ קטע זה אומר רק המוהל ולא אבי הבן (- שער הכולל)

⁴¹ יש אומרים שצריך לומר: פלוני בן פלוני (- ברית נתן) ויש אומרים שצריך לומר: פלוני בן פלוני (- סידור אדה"ז עם מקורות והע' (רסקין),
אוצר הברית) ומהסידור אין ראיה לאף צד.

⁴² כן הגיה הרבי (בשנת תשי"ג) הן בנוסח לבן והן בנוסח לבת (אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 90) וכך מודפס בפועל בסידור תהלת ה'. ישנם
סידורים חדשים אשר שם הנוסח "יתן בלי נדר" וצע"ג.

פדיון הבן

מנהגים

הכנה לפדיון הבן

- א. "מצוות עשה לפדות כל איש ישראל את בנו שהוא בכור לאמו הישראלית מיום שלושים ומעלה" דהיינו ביום ה 31 ללידתו.
- ב. בן כהן או לוי וכן אם האישה הינה בת כהן או לוי אין צורך לפדות את הבן.
- ג. משקל הכסף הטהור שצריך לתת לכהן בעת הפדיון הינו כ 103 גרם, שוויו בכסף של היום (כשקונים את זה מהכהן) הינו כ-250 ₪, ברם יש לבדוק את השער של יום הפדיון⁴³.
- ד. הפדיון צריך להיעשות ביום.
- ה. במענה לשאלה האם נכון לאחר הפדיון בעבור רוב המשתתפים כותב הרבי: "ובמוחש רואין שהשמחה תלוי[ה] ברוב המתועדים ולפעמים יש גם עצב בהמנע אחדים לבוא. ובנדו"ד (=ובנדון דידן) הרי עוד ענין תלוי בזה [-] התועדות אנ"ש, שבטח מדברים אז בעניני תומ"צ (=תורה ומצוות) ודא"ח (=ודברי אלקים חיים, חסידות), וסו"ס [=וסוף סוף] הרי ציונו ה"א (=ה' אלקים) לעשות את כל החוקים כדי ליראה גו"י".
- ו. לכתחילה יש לעשות את הפדיון עם מניין אנשים.
- ז. מובא בספרים שההשתתפות בפדיון הבן הינו כנגד 84 תעניות.

פדיון הבן

- ח. אם מתפללים מנחה במקום של סעודת הפדיון לפני ובסמוך לפדיון או בעת הסעודה – אין אומרים תחנון⁴⁴.
- ט. סדר הפדיון⁴⁵ (הנוסח מובא לקמן):
 1. נוטלים ידיים ואוכלים המוציא.
 2. אחר אכילת כזית המוציא לפני הסעודה פודים את התינוק.
 3. אבי הבן מביא את התינוק⁴⁶ למקום הפדיון ועומד ליד הכהן כשהתינוק בידיו ומטבעות הכסף אצלו.
 4. אבי הבן מודיע לכהן אשר "אֶשְׁתִּי הִשְׁרָאֵלִית יִלְדָה לִּי בֶן זֶה הַבְּכוֹר".
 5. שואל הכהן את אבי הבן (בתרגום): במה רצונך יותר? בבנך בכורך זה או בחמישה סלעים שחויבת לתת לי בפדיון בנך בכורך זה?
 6. עונה האב (בתרגום): רצוני בבני בכורי זה, והנה לך חמישה בלעים בפדיון שהתחייבתי בו.
 7. האב מושיט את מטבעות הפדיון לכהן אך עוד לא מוסרם לידו, מברך את 2 ברכות הפדיון ומיד **לאחריהן** מעביר את כסף הפדיון לידי הכהן.
 8. מיד לאחר הפדיון הכהן מברך על כוס יין "בורא פרי הגפן" (לרוב נהוג למזוג את כוס היין לפני הפדיון), ושותה הכהן את היין.
 9. לאחר הפדיון אוכלים סעודת מצווה.
 10. לאחר הסעודה מברכים ברכת המזון כרגיל וללא הוספות (אף לא בברכת הזימון).

⁴³ ראה במ"מ.

⁴⁴ ראה במ"מ.

⁴⁵ ראה במ"מ מנהגים שונים שנהגו בעולם וכן הסברים רבים.

⁴⁶ ראה במ"מ.

י. **נוסח פדיון הבן כפי המופיע בסידור תהלת ה' 47:**

האב מייתי ליה לבכור קמיי כהן ומיתי (=האב מביא את הבכור לפני הכהן, ומביא) כסף או שוה כסף חמישה סלעים ומודיע לכהן שהוא בכור פטר רחם לאמו הישראלית ואומר לו :

אֲשֶׁתִּי הִשְׁרָאֵלִית וְלָדָה לִּי בֶן זֶה הַבְּכוֹר.

הכהן שואל אותו ואומר :

בְּמֵאֵי בְּעִית טָפִי בְּבִנְךָ בְּכוֹרְךָ זֶה אוֹ בְּחֶמֶשׁ סְלָעִים דְּמַחֲבֵנָה (דמחיבתא – הגהת הצ"צ) לָתֵן לִי בְּפִדְיוֹן בְּנֶךָ בְּכֹרְךָ זֶה (=במה רצונך יותר? בבנד בכורך זה או בחמישה סלעים שחויבת לתת לי בפדיון בנד בכורך זה?):

האב אומר :

בְּעֵינָה בְּבִנְי בְּכוֹרִי זֶה וְהִלֵּךְ חֶמֶשָׁה סְלָעִים בְּפִדְיוֹן דְּמַחֲבֵנָה בֵּיהּ (=רצוני בבני בכורי זה, והנה לך חמישה בלעים בפדיון שהתחייבתי בו).

וכשנותן האב לכהן הפדיון (מברך כשהכסף עוד בידו לפני שהעבירו לידי לכהן ומיד אחרי הברכה מעבירו לכהן) **מברך האב**

בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ מְלֶכֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל פְּדִיוֹן הַבֵּן :

בְּרוּךְ אַתָּה יְ-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ מְלֶכֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֲחַיְנוּ וְקִדְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזֶמַן הַזֶּה :

יא. כותב אדה"ז בסידור : "אם אין שם יין עושה הפדיון שלא בתוך הסעודה, ואז מברך הכהן על שאר משקים". יש להדגיש שעדיף לפדות בתוך סעודה ומקרה זה הינו רק בלית ברירה. אשר על כן סדר הפדיון במקרה כזה יהיה כך : פודים את התינוק, מיד אחר הפדייה הכהן מברך על כוס משאר משקים ("שהכול") ואחר כך אוכלים סעודת מצווה.

פדיון הבן במועדים מיוחדים

יב. חל יום הפדיון בשבת או ביו"ט – דוחים את הפדיון ליום א'.

יג. חל יום הפדיון בצום – עושים את הפדיון סמוך לשקיעה, מתפללים ערבית מיד בזמן ואוכלים סעודת מצווה.

יד. חל יום הפדיון בשבת ולמחרת יש צום – פודים במוצאי שבת⁴⁸.

מידע

א. יש להביא לפדיון הבן :

1. חמישה סלעים (סוג מטבע, ראה לקמן).

2. יין + כוס.

3. נוסח הפדיון.

4. סעודה עם נטילת ידים.

ב. טלפון של כהן עם חמישה סלעים מכסף טהור ראה לקמן עמ' 23.

ג. טלפון של אולמות וקייטרינג ראה לקמן עמ' 20.

⁴⁷ ראה במ"מ.

⁴⁸ ראה במ"מ.

מידע שימושי

המידע הינו פרסומי בלבד. אין המערכת אחראית על תוכן הפרסום בחוברת זו.

אולמות וקיסרינג

שימו לב! בחלק מהאולמות אין מקום חניה צמוד, לדוגמה: העושים אירוע בבית חנה או בבית הכנסת יכולים לחנות ליד המתנס.

שכונת חב"ד

אור מנחם בנים: ר' חיים ג'ובני 050-7989827.

אור מנחם בנות: ר' ישראל נבון 054-5440564.

בית הכנסת היכל לוי יצחק: ר' יורם מעודה - 052-2252772 (בדרך כלל מתקימות הבריתות בעזרת נשים).

בית הכנסת 'ליובאוויטש' (דוברי רוסית): ר' מיכאל נודלמן: 054-7882586.

בית הכנסת 'קבלה'⁴⁹: יוסי פיניש - 050-8434031.

בית הכנסת 'תורת משה אמת'⁵⁰: הרצל - 054-4654376.

בית חנה: ר' אבי חדד - 052-4202019 ("אולם הפנימיה").

מרום כנען

בית הכנסת 'היכל מנחם מענדל'⁵¹: אלמוג בינקוביץ - 052-4004616.

רמת מנחם

כולל בעל שם טוב: אבי בוכוויץ - 054-7704122.

עיר

מלון תל אביב: 04-6972555.

מכון אסנט: 077-3601110, 077-3601101. (יש להם כמה אופציות)

אולם 'מרכזי' וקיסרינג אוחיון: 052-9593122, 050-5972235.

שכונות הדרום

אולמי גולד: שם טוב אליאס - 052-875-4445.

שירותי קייטרינג

אולם 'מרכזי' וקיסרינג אוחיון: 052-9593122, 050-5972235.

קיסרינג⁵² פנינת צפת: יצחק - 050-5461155.

קיסרינג שמחת ליבי (רוזן): 052-8770958.

⁴⁹ המחיר לאירוע באמצע השבוע: 500 ש. ניתן להוסיף: מנקה (לאחרי האירוע), מפות לשולחנות וכיסויים לכיסאות.

⁵⁰ המחיר הינו 700 ש לאירוע (לא כולל ניקיון).

⁵¹ המקום ניתן לקהילה בחינם לבריתות בלבד. נדרש לשלם על הנקיון של המקום.

⁵² ניתן לסגור דרך הקיסרינג גם על אולם בישיבת חנוך לנער (ליד הנס קפה לשעבר) או בישיבה של המכון הטכנולוגי (באזור תעשייה ליד היציאה הדרומית מצפת).

בתי החלמה ליולדות

- a. אגדות – מלון בוטיק ליולדות, נוף כינרת, צפת: 04-8645030. order@agadothotel.co.il
- b. ביכורים – אירוח ליולדות⁵³, בית מלון רמדה, וילנאי, 6 גשר רופין, ירושלים: 026715551.
- c. בית החולים "בית החלמה ליולדות" קרית טלוסטון בקרית יערים: 02-5331010.
- d. בית החלמה ליולדות - אם וילד רח' אבני נזר 10 בני ברק: 03-6172222.

בתי כנסת חב"ד בדרום העיר

- בית הכנסת חב"ד דרום – רחוב דוד רמז 91 (זה נמצא 2 רחובות מעל לבית הרפואה. לערך 10 דקות הליכה). זמני התפילות בשבת: קבלת שבת – בזמן צאת הכוכבים. שחרית 10 מנחת שבת בזמן התואם להדלקת נרות.
- בית כנסת חב"ד ברחוב צה"ל 9 למטה. זמני תפילות בשבת: ערבית 10 דק אחרי צאת הכוכבים. שחרית 10 בבוקר, מנחה תואם זמן כניסת שבת וערבית צאת שבת בזמנה.

בתי מרקחת בעיר

לחלק משירותי בריאות למשפחה (מכבי כללית וכו') יש בתי מרקחת משלהם (לא תמיד יש שם ההנחות).

- בית מרקחת (מתחת לגשר בכניסה למדרחוב): 04-6972440.
- בית מרקחת – גולן (ליד הדואר ברחוב ירושלים): 04-6920472.
 - שעות פתיחה: א-ה 8.00-19.00. שישי 8.00-14.00.
- סופר פארם (ליד היש חסד'): 077-8882310.
 - שעות פתיחה: א-ה 7.30-22.30. יום שישי 7.30-15.30. מוצ"ש שעה אחרי צאת שבת – 23.00.
- צפת דרום – בית מרקחת (מול קניון לב העיר – שופרסל, משרד הפנים וכו'): 04-6971777.

דמי רישום לישיבה, לספר תורה ולצבאות ה'

- דמי קדימה ורישום לישיבה גדולה: 077-8967707 או 058-6705770 (שניאור) או 0778967700 (ניתן להשאיר הודעה קולית).
- רישום לצבאות ה' בארץ הקודש:
 - טלפון: *3628.
 - וואצאפ: 058-7706462.
 - אימייל: tzivot.h770@gmail.com.
- רישום לאות בספר תורה:
 - עלות קניית אות: 5 ₪.
 - דרכי רישום:
 - טלפון: 03-9607358.
 - אתר אינטרנט: kidstora.org.
 - דואר: "וועד כתיבת ספר תורה של ילדי ישראל" ת.ד. 8 כפר חב"ד 6084000.
 - בקהילתנו ניתן גם לרשום דרך:
 - ר' גרייזמן יעקב: 052-3955571.
 - ר' זילבר אברהם חיים: 050-6737410.

⁵³ לפי המפרסם ישנו סיבסוד של עד כ-50 אחוז ע"י שירותי הבריאות.

חננויות יודאיקה

- גלגל קודש ערנטרוויי : 054-4770778.
- דורפמן : 052-2794848.
- מתנה יהודית : 052-8666958.
- פלמן : 054-6921710 , 052-8641135.
- שהינו : 052-4409770.

מדריכות לידה ודולות

- קורס הכנה ללידה ודולה – אשד תמרה : 7960496-052.
- קורס הכנה ללידה ודולה - רוטנברג קרן : 054-7937276.
- דולה - הלפרין רבקה : 058-5677056.
- דולה – זינקובר רוויטל : 055-6618138.
- דולה – קרוצי דקלה : 050-767931.
- דולה – שנקר דלי' דינה : 054-6981556.

מוהלים וציוד לברית

- גמ"ח כרית לברית משולבת בבד של הרבי בתרומה של 50 ₪. גב' מיכל אלמלם - 048111773 או 0584039191.
לרב מאיר וילשנסקי יש כרית עם יחיי. הרב מ. וילשנסקי – 052-7655262.
- גמ"ח ספרים לליל הברית : אצל אלכס אריה גרנובסקי : 050-8927709.
- גמ"ח ספרים לליל הברית : ר' חיים זילבר (הספרים בבית הכנסת) : 050-6737410.
- מוהל – בר נתן : 052-8508745.
- מוהל – גדעון קיי : 050-8760987.
- מוהל – רושצקי : 053-3120120.

מספרים בבית הרפואה זיו

- הרב של בית הרפואה – הרב ישראל קופילוביץ' : 04-6828371 , 052-7122171.
- מזכירות מחלקת יולדות וילודים - 04-6828959 פקס-04-6828649.
- דיאטנית – 04-6828004.
- חדרי לידה – 04-6828967.
- יד שרה - 04-6828000.
- יחידה לטיפול מיוחד ביילוד – 04-6828971.
- מחלקת יולדות - 04-6828961.
- מחלקת יילודים - 04-6828965.
- מחלקת נשים – 04-6828929.
- מכון פועה (רפואה ופוריות על פי ההלכה) – 02-6515050.

- פיזיותרפיסטית - 04-6828010.

מספרים של מוניות בצפת

- מוניות אדרת – 1800-443030.
- מוניות הארי – 04-6999994.
- מוניות המבריק – 1800-325050.
- מוניות רשב"י (זיו) – 04-6822226.

מקווה גברים בדרום העיר

- מקווה גברים הקרוב לבית הרפואה – רחוב אצ"ל ליד בית כנסת פרי מגדים.
- מקווה גברים קרוב לבית הרפואה – רחוב הרצל ליד המתנ"ס.
- צה"ל 7 למטה.
- צה"ל 4 למטה.
- בית הכנסת אלקבץ (מול צה"ל 4).

פדיון הבן

כהן לפדיון הבן (-עם מטבעות)

- הרב זלמן אליהו הכהן הענדל : 052-5554263.
- ר' מנחם מענדל אליהו הכהן כהן : 054-5397703.
- ר' רונן הכהן כהן : 052-7707483.
- הרב אלתר אליהו הכהן פרידמן : 052-8611249.

שאלות הלכתיות

המד"א – הרב ביסטריצקי : 052-3742113.

- הרב הראל מ"מ : 052-7704298.
- הרב זלמנוב יוסי : 054-5481059.
- הרב לבקיבקר ברוך : 052-6877048.
- הרב לבקיבקר ש"ז : 058-5770800.
- הרב שוואב רפאל : 052-3856361.

שפחה ופועה

שירותים וגמ"חים של ארגון שפחה ופועה צפת :

- קשר עם היולדת- גב' צבייה שוואב 0524627610, גב' יעל קציר 0526770018.
- ארוחות בוקר- במשך שבועיים (12 יום) מעת בואך הביתה, תגיע אליך ארוחת בוקר מזינה (אם לא יכולת לגשת, הארוחה תמתין לך מעבר לדלת) לפרטים גב' דבורה לאה חדד - 0546377128, גב' מושקא אנטיזדה - 0526664770.

- ארוחות מבושלות – "לב חנה", שעתיים בישול כל שבוע למשך חודש מאז הלידה (8 פעמים סה"כ). את המוצרים יש להעביר ל: גב' מיכל סלמן – 054-5517771, גב' צביה לוי – 054-2177005.
- משחקה בימים א' ג' ה' בשעות 15:04 עד 00:06 אחה"צ במשחקה שפחה ופועה לפרטים גב' אושרה שאער – 0543453826, גב' שיינא טילים – 058-4770327.
- גמ"ח עריסות- בימים א, ב, ה בין השעות 00:22-00:18 גב' איטה רייניץ- 0548069548 | 046921770.
- עזרה בנקיון, יש ליצור קשר לפחות יומיים מראש. לפרטים גב' צביה שוואב- 0772033430, גב' יעל קציר - 0777877099.
- ארוחות שבת- זיכוי לארוחות שבת (הזמנות עד יום רביעי בבוקר) בקיטרינג שמחת ליבי (רוזן). הזיכוי ניתן לפי גודל המשפחה. להזמנות: גב' חגית אוריאן – 058-5577050.
- גמ"ח כרית לברית משולבת בבד של הרבי בתרומה של 50 גב' מיכל אלמלם- 04-8111773, 058-4039191.
- שובר לטיפול אלטרנטיבי לילדות – חינוך או בהשתתפות חלקית (תלוש יינתן לכל יולדת).
- השאלת מוצרים לאם ולתינוק. המוצרים בגמ"ח כוללים: טיטולים, מגבונים, מוצצים, מטרנה חלבית וצימחית, בקבוקים, סירופ אקמול ועוד.

מוקדי הגמ"ח:

שם	כתובת	טלפון
חגית אוריאן	השבעה 321/3	058-5577050
רחל מרטון	זלמן שז"ר	058-6869866
יהודית לבקיבקר	שז"ר וקרית חב"ד. 218/1 (מול המעון)	054-9770476
ורד סגרה	נוף טליה 49/89	050-7347698
אסתר מלול	השקד 7 מנחם בגין	058-7705871
בת שבע הסופר	גבעת שושנה 21/2	052-5958789

- משפחת בוגנים – גמ"ח למטרנה: 077-2102770 או 052-5988532.

תרומות לשפחה ופועה וביקור חולים

- תרומה לשפחה ופועה: גב' נחמה הורביץ: 052-6821275, גב' מרים הורביץ: 058-4491770.
- תרומה לביקור חולים שעל ידי נשי חב"ד בצפת – גב' דניה דאהן 054-6785741.
- תרומה לביקור חולים שעל ידי צא"ח צפת – הרב יצחק ליפס: 054-7995770.

נספחים

פסוקי ה'קריאת שמע' ליד מיטת התינוק קודם הברית

שמע ישראל יי אלהינו יי אחד

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד

ואהבת את יי אלהיך, בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך: והיו הדברים האלה, אשר אנכי מצוה היום, על לבבך: ושננתם לבניך ודברתם בם, בשבתך בביתך ובילכתך בדרךך ובשכבך ובקומך: וקשרתם לאות על ידך, והיו לטופת בין עיניך: וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך:⁵⁴

יחי נעם אדני אלהינו עלינו, ומעשה דינו כוננה עלינו, ומעשה דינו כוננהו:

ישב בסתר עליון, בצל שדי יתלונן: אמר ליני מחסי ומצודתי, אלהי אבטח בו: כי הוא יצילך מפח וקוש, מדבר הוות: באברתו יסך לך ותחת כנפיו תחסה, צנה וסחרה אמתו: לא תירא מפחד לילה, מחץ יעוף יומם: מדבר באפל יהלך, מקטב ישוד צהרים: פל מצדך אלהיך ורבה מימינך, אלהיך לא יגש: רק בעיניך תביט, ושלמת רשעים תראה: כי אתה יי מחסי, עליון שמות מעונך:

המלאך הגאל אתי מפל רע, יברך את הנערים, ויקרא בהם שמי, ושם אבתי אברהם ויצחק, וידגו לרב בקרב הארץ: יי אלהיכם הרבה אתכם, והנכם היום ככוכבי השמים לרב: יי אלהי אבותיכם, יסוף עליכם ככם, אלהי פעמים, ויברך אתכם, כאשר דבר לכם:

יברך יי וישמרך: זאר יי, פניו אלהיך, ויחנך: ישא יי, פניו אלהיך, וישם לך שלום: וישמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם

אדון עולם אשר מלך, בטרם כל צור נברא. לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך שמו נקרא. ואחרי פכלות הכל, לבדו ימלוך נורא. והוא הנה והוא הנה, והוא יהיה בתפארה. והוא אחד ואין שני, להמשיל לו להחבירה. בלי ראשית בלי תכלית, ולו העו והמשנה. והוא אלי וחי גאלי, וצור חבלי פעת צרה. והוא נסי ומנוס לי, מנת כוסי ביום אקרא. בידו אפקיד רוחי, פעת אישן ואעירה. ועם רוחי גוייתי, יי לי ולא אירא:

12 הפסוקים

1. תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב.
2. שמע ישראל א-דני א-להינו א-דני אחד.
3. בכל דור ודור חגיב אדם לראות את עצמו פאלו הוא יצא ממצרים.
4. כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שגאמר: ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ, נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.
5. כי קרוב אלהיך הדבר מאד בפיוך ובלבבך לעשותו.
6. והנה חי נצב עליו, ומלא כל הארץ כבודו, ומביט עליו ובוחר פליות ולב, אם עובדו פראוי.
7. בראשית ברא א-להים את השמים ואת הארץ.
8. ושננתם לבניך ודברתם בם בשבתך בביתך ובילכתך בדרךך ובשכבך ובקומך.
9. נגעתיו ולא מצאתי – אל תאמין, לא נגעתיו ומצאתי – אל תאמין, נגעתיו ומצאתי – תאמין.
10. ואהבת לרעך כמוך – רבי עקיבא אומר, זה כלל גדול בתורה.
11. וזה כל האדם ותכלית בריאתו ובריאת כל העולמות, עליונים ותחתונים, להיות לו יתברך דירה בתחתונים.
12. ישמח ישראל בעושו, פרוש שכל מי שהוא מזרע ישראל יש לו לשמח בשמחת חי, אשר שש ושמח בדירתו בתחתונים.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

⁵⁴ להעיר שיש נוהגים לומר את כל גי הפרשיות של קריאת שמע (אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 110 הע' ג).

בעצם היום הזה נימול אברהם וגו'. תו"א ס"פ לך לך.

בעצם היום הזה נימול אברהם וגו'. להבין הקושיא שנזכר בספרים מפני מה לא מל אברהם אי"ע קודם מאחר שקיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה ואפילו עירובי תבשילין.

ולהבין זה צ"ל תחלה עניו המילה דהנה כתיב לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וס"ת הוי"ה. והענין דהנה תחלה כתיב ומלתם את ערלת לבבכם וכתוב ומל ה' אלקיך את לבבך ופי' שיש ב' בחי' מילה האחת היא מלמטה למעלה שצריכים אנו למול את ערלת הלב והוא ענין התשובה כמ"ש ושבתי עד הוי"ה אלקיך בקיום התורה ומצות וארז"ל אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין. ואחר קבוץ גלויות כתיב והביאך אל הארץ והטיבך כו'. והוא המילה שמלמעלה למטה ומל ה' את לבבך (וזהו והטיבך מאבותיך בחי' מה רב טובך אשר צפנת כו' כי במשה שנולד מהול כתיב ותרא אותו כי טוב הוא כו') והיינו שבחי' מילה ראשונה שמלמטה למעלה היא אתעדל"ת והאתעדל"ע הוא הגלוי בחי' ומל ה' את לבבך כו'. והנה על מילה שניה הזאת שיהיה לאחר קבוץ גלויות ולאחר קיום התורה כולה כתיב מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה שהיא למעלה מבחי' התורה כי על התורה נאמר לא בשמים היא שהיא נשפלת למטה דוקא וכנז' בגמ' שא"ר יהושע אין משגיחין בבת קול מפני שאין התורה בשמים כ"א למטה הימנה ונק' תורת הוי"ה כי שם הוי"ה יו"ד צמצום ה' התפשטות ו' המשכה כו' שעיי' נמשכה למטה אבל מילה הנ"ל היא למעלה משם הוי"ה עד שהיא בר"ת ושם הוי"ה הוא בס"ת וע"כ היא מבחי' ומדרגת השמימה. ולמעלה מבחי' התורה שנשפלה למטה מבחי' שמים אלו.

ועי' ארז"ל גדולה מילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות. פי' גדולה מילה היא בחי' המילה הגדולה שמלמעלה למטה (עי' במק"מ על הזוהר ח"ג דר"ל"ג ע"ב ובלק"ת פ' קדושים בטעמי מצות מענין גדולה מילה) שימול ה' את לבבך ולכן נכרתה ביי"ג בריתות פי' כידוע שענין הכריתת ברית הוא למעלה מן השכל והדעת ע"ד ב' אוהבים שעושים כריתת ברית להיות אוהבים זע"ז דהיינו שיוכרח להיות אוהבו אף אם לא היה נמשד אצלו אהבה זו אליו אח"כ מצד השכל והדעת מ"מ מכריח אי"ע לאהבה בבחינה שלמעלה מהשכל והדעת. וכך כדי להיות גילוי והמשכה בחי' מילה הגדולה הנ"ל (שהוא בחי' מה רב טובך כו') הוא עיי' י"ג מדה"ר שהן למעלה מהחכמה והשכל ולכך היא למעלה מבחי' שם הוי"ה ולמעלה מבחי' תורה (כמו שיי"ג מדה"ר הן בחי' שלמעלה מהתורה ולכו שם הוא סליחת עון) ועי' נאמר עד יעבור עמר הוי"ה פי' עד יעבור בבחי' שלמעלה משם הוי"ה (וגם ביי"ג מדה"ר כתי' ויעבור כו').

והנה בזה יובן ענין שאברהם קיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה ולא קיים מצות מילה מפני שרצה להגיע לאותה מילה גדולה שמלמעלה למטה. ולכך קיים כל התורה כולה שלמטה מאותה מילה ואח"כ זכה לאותה מילה גדולה שמלמעלה. וז"ש נמול אברהם ולא כתיב וימל אי"ע כמ"ש תחלה גבי מילת ישמעאל ומקנת כספו דכתיב וימל כו' לפי שהיא המילה שמלמטה כדכתיב ומלתם את ערלת לבבכם אבל אברהם זכה לגילוי בחי' ומל ה' את לבבך ע"כ נאמר נמול אברהם כו'. וזהו בעצם היום הזה נמול פי' בעצמיות של היום הזה ויום הזה הוא היום שכולו ארוך שכולו טוב כו'. והעצמיות של היום הזה היינו אותו הגילוי הגדול שיהי' לע"ל גילוי בחי' רב טובך וזהו שכולו טוב וכשנתגלה לו בחי' העצם של היום הזה אז נמול אברהם כו'.

פיענוח ראשי תיבות מאמר א'

אי"ע – את עצמו.	זע"ז – זה עם זה.	עיי – על ידי.
א"ר – אמר רבי.	ח"ג – חלק ג'.	עיי"ז – על ידי זה.
אתעדל"ת - אתערותא דלתתא.	כו' – כולי.	פ' – פרשת.
אתעדל"ע - אתערותא דלעילא.	כמ"ש – כמו שכתוב.	פי' – פירוש.
בחי' – בחינות/בחינת.	לע"ל – לעתיד לבוא.	צ"ל – צריך להבין.
בלק"ת – בלקוטי תורה.	מדה"ר – מידות הרחמים.	ר"ת – ראשי תיבות.
דר"ל"ג – דף רלג.	מק"מ – מקדש מלך.	
וארז"ל – ואמרו רבותינו זיכרונם	ס"ת – סופי תיבות.	
לברכה.	ע"ד - על דרך.	

⁵⁵ מובאים פה 2 מאמרים לדוגמה. בפועל אומרים רק מאמר אחד בלבד. מאמר א' הנו של אדמו"ר הזקן והמאמר הב' הינו של הרבי.

אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך¹, הנה פסוק זה אומרים לפני ברית מילה, כדאיתא בסידור סדר המילה. והמקור לזה הוא מ"ש בזהר² חסידי קדמאי כו' כד מקריבין בנייהו לקרבנא דא פתחי ואמרי אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך וכו'. [והגם שבזהר שם חסידי קדמאי כו', כתב זה אדמו"ר הזקן בסידורו³, שהוא דבר השווה לכל נפש]. וביאור השייכות דפסוק זה לברית מילה הוא, דבפסוק זה נמנים ד' ענינים, חצריך לשון רבים שתי בחינות חצר⁴, ביתך והיכלך. וסדר הענינים בהפסוק הוא מלמטה למעלה. כדאיתא בזהר שם, בקדמיתא חצריך לבתר ביתך ולבתר היכלך, דא פנימאה מן דא ודא לעילא מן דא. ויש לומר, שד' ענינים אלה הם כנגד ד' עולמות אבי"ע (כדלקמן סעיף ו). ולכן אומרים פסוק זה קודם הברית, כי ע"י המילה הוא המשכה שלמעלה מהשתלשלות, ובכדי שתהי' המשכה זו צ"ל תחלה השלימות דהשתלשלות (ד' עולמות) כדלקמן (סעיף ז).

ב **והענין** הוא, דהחילוק בין חצר ובית (כפשוטם) הוא, דבית הוא דירת אדם ובחצר נמצאים הבהמות והעופות, כדאיתא במשנה⁵ הי' מעמיד בהמה בחצר כו' ומגדל תרנגולים⁶. ובחצר עצמו שני סוגים, חצר מקורה וחצר שאינו מקורה. דהחילוק בין חצר מקורה וחצר שאינו מקורה הוא גם בהלכה, דחצר שאינו מקורה (כשהוא יותר מסאתיים) מדאורייתא הוא רשות היחיד אבל מדברי סופרים הוא ככרמלית לפי שדומה לרשות הרבים⁷, וחצר מקורה הוא רשות היחיד גם מדברי סופרים⁸, והחילוק ביניהם בפשטות, דשמירת הבהמות היא גם בחצר שאינו מקורה [וצריך רק שהחצר יהי' מוקף מחיצות], ושמירת העופות (שיכולים לפרוח ע"ג המחיצות) הוא בחצר מקורה דוקא.

ויש לבאר זה ע"פ מה דאיתא בגמרא⁹ בהמה שנבראת מן היבשה הכשרה בשני סימנים כו' עוף שנברא מן הרקק הכשרו בסימן אחד. ומבואר במק"א¹⁰, דבהמה שנבראת מן העפר (יבשה) שלכן יש לה חיות בריא וחזק¹¹, רומז על נפש הבהמית כמו שהיא בתוקף הגסות. ולכן הכשרה הוא בשני סימנים. ועוף שנברא מן הרקק, מים ועפר, רומז על נפש הבהמית כמו שהיא בדקות. ולכן הכשרו בסימן אחד. ובפרטיות יותר, בהמה היא נפש הבהמית (עצמה), שהיא ממדריגות תחתונות דנוגה¹² (גסות שלה), ועוף הוא נפש השכלית שהיא ממדריגות עליונות דנוגה¹² (דקות שלה), שלכן היא ממוצע¹³ בין נפש הבהמית ונפש האלקית¹². וזהו שהעוף פורח באויר (מזמן לזמן), דיש לבאר זה בשני אופנים. שהפריחה באויר (דהעוף) היא מצד נפש השכלית עצמה. כי טבע השכל (גם השכל דנפש השכלית הגם שהוא שכל טבעי, שכל דנוגה, מ"מ, כיון שהוא שכל, טבעו) הוא להיות נמשך למה שלמעלה ממנו¹⁴. עוד ענין בזה, שע"י ההתלבשות דנפש האלקית בנפש השכלית, יכולה היא להשיג עניני אלקות שלמעלה מעולם. אלא שגם אז היא רק מסכימה להשגה דנפש האלקית אבל היא נשאת במהותה – שכל אנושי¹⁵.

ויש לומר, דזה ששמירת בהמות הוא גם בחצר שאינו מקורה ושמירת העופות הוא דוקא בחצר מקורה (אף שעופות הם בדקות יותר), כי דקות דנוגה אינו ניכר כ"כ, ולכן צריך לשמירה יתירה. ולהוסיף, דכמו שבגשמיות, הטעם על זה שהעופות אינם נשמרים בחצר שאינו מקורה הוא לפי שיכולים לפרוח (על גבי המחיצות), עד"ז הוא ברוחניות, דזה שנפש השכלית צריכה לשמירה יתירה הוא לפי שיש בה התכונה דפריחה באויר. והיינו, דכיון שהשכל דנפש השכלית נמשך למה שלמעלה ממנו [ויתירה מזו, שהוא משיג (על ידי התלבשות נפש האלקית בנפש השכלית) עניני אלקות שלמעלה מעולם], לכן, בכדי למצוא הרע שבשכל הוא דוקא ע"י ההתבוננות שאלקות הוא מופלא משכל אנושי [היינו שגם הענינים דאלקות המושגים בשכל אנושי, אין השכל משיג אותם כמו שהם לאמיתתם, כי כיון שהם אלקות, הרי הם בלי גבול, וכמו שהשכל תופס אותם, בהכרח שהוא מגבילם¹⁶]. ועל ידי שנפש השכלית (עוף) מרגישה הפלאת אלקות שלמעלה מהשכל, מקורה בגג, ע"ז נתברר דקות הרע שבה¹⁷, נשמרת.

ג **(ועפ"ז)** יש לבאר זה שהדין שחצר שאינו מקורה הוא ככרמלית הוא מדברי סופרים, כי שמירת הבהמה (בעבודת האדם) היא בעיקר בנוגע למחשבה דיבור ומעשה, שמצד התאוות דנפש הבהמית אפשר שיכשל באיזה איסור ח"ו, ושמירת הבהמה היא ע"י שגודר את החצר (המקום שבו נמצאת הבהמה) במחיצות, היינו שלא לעשות מה שהוא רוצה ורק מה שצריך לעשות¹⁸. ושמירת העוף (בעבודת האדם) שהוא בנוגע לדקות דנוגה (כנ"ל) הוא בעיקר בנוגע לכחות הפנימיים, שכל ומדות. שמצד הישות והגאווה שבו¹⁹ (מזה שהוא בעל שכל, ראית איש חכם בעיניו²⁰), אין מספיק שגודר את החצר במחיצות, כי גם כשהוא מוגדר בהמחשבה דיבור ומעשה שלו, ועד שהוא בדרגת בינוני שלא עבר עבירה מימיו²¹, מ"מ, מצד הגאווה והגסות שבו, השכל והמדות שבו הם בגסות, ולכן צריך שהחצר שלו יהי' מקורה בגג, שיורגש בו הפלאת האלקות כנ"ל. וכיון שהעיקר הוא המעשה²², לכן, מדאורייתא גם חצר שאינו מקורה הוא רשות היחיד, יחידו של עולם, אלא שמדברי סופרים [שענינם הוא להגבין ולהעלות את האדם, שיהי' כלי לאלקות גם מצד שכלו ומדותיו²³], בכדי שהאדם יהי' רשות היחיד ליחודו ית' הוא ע"י שמקורה בגג.

ד (והנה כיון שהשכל דנפש השכלית מצד עצמו הוא בחינת יש, ויתירה מזה שהוא מקליפת נוגה, לכן, גם לאחר שהשכל דנפש השכלית משיג ריחוק הערך שלו לגבי אלקות [שההשגה שלו בהעניינים דאלקות היא בהגבלה ובהגשמה ואינו משיג את העניינים כמו שהם לאמיתתם], שעייז היא באה לידי ביטול, הביטול שלה אינו בערך כלל להביטול דנפש האלקית. דבנפש האלקית, הביטול שלה היא בעצם מציאותה, ובנפש השכלית, הביטול שלה היא דבר נוסף על מציאותה, ובעצם היא בחינת יש. וזהו שגם חצר המקורה בגג הוא חצר שהוא מקום שבו נמצאים בעלי חיים (כנ"ל סעיף ב) ולא דירת אדם, כי אדם בגימטריא מ"ה²⁴ הוא הביטול דנפש האלקית שנקראת אדם על שם אדמה לעליון²⁵, משא"כ הביטול דנפש הבהמית ודנפש השכלית שהוא ביטול היש, הוא בחינת חי שלמטה מאדם.

והנהגם בהביטול דנפש האלקית, שתי מדריגות בכללות. דהנה ידוע²⁶ שבכדי שנפש האלקית תפעול בנפש הבהמית ובנפש השכלית הוא ע"י שהשכל והמדות דנפש האלקית באים במדידה והגבלה באופן שיהיו שייכים לנפש השכלית וגם לנפש הבהמית, ועד שמתלבשים בהשכל והמדות דנפש השכלית ונפש הבהמית. ונמצא, שבהשכל ומדות דנה"א, שתי מדריגות. כמו שהם מצד עצמם וכמו שנתלבשו בנפש השכלית והבהמית. ועיי"פ המבואר במק"א²⁷ דהכח שיש בנה"א לפעול בירור וזיכוך נה"ב הוא לפי שנה"א היא אלקות בעצם מהותה, יש לומר, שגם בהשכל ומדות דנה"א כמו שנתלבשו בנה"ב שני העניינים. דבגילוי (כמו שהן לגבי נפש השכלית והבהמית) הם במדידה והגבלה, והביטול שלהם הוא דוגמת ביטול היש²⁸ (שלכן הם פועלים בנפש השכלית והבהמית), ובפנימיות הם אלקות²⁹, והביטול שלהם הוא ביטול במציאות.

ה (ויש לומר, שד' עניינים הנ"ל – שתי הדרגות דחצר שהם הבריור דנפש הבהמית והשכלית, ושני העניינים בהכחות דנפש האלקית כמו שהם בגילוי וכמו שהם בעצם מהותם – הם דוגמת ד' העולמות אבי"ע. והענין הוא, דעשי ויצירה הם מציאות, ובריאה היא רק אפשרות המציאות, ואצילות היא אפיסת המציאות³⁰. ומהחילוקים שבין עשי ויצירה (מציאות) לבריאה (אפשרות המציאות) הוא, שהביטול שבעשי ויצירה הוא ביטול היש³¹, דכיון שעשי ויצירה הם מציאות, הביטול שבהם הוא דבר נוסף על מציאותם. והביטול שבבריאה, שהיא רק אפשרות המציאות, הוא ביטול במציאות³¹, היינו שכל מציאותו הוא ביטול³². וזהו³³ שיצירה הוא מדור המלאכים שעבודתם בדחילו ורחימו טבעיים, ובריאה הוא מדור נשמות הצדיקים שעבודתם היתה בדו"ר שכליים (וגם המלאכים שעבודתם בדו"ר שכליים מקומם הוא בבריאה³⁴), כי דו"ר טבעיים הם הטבע (המציאות) של הנברא, ודו"ר שכליים הוא שהאהו"י"ר הם לא מצד טבעו ומציאותו אלא לפי שהענין האלקי שהשיג מחייב שצריך לאהוב את ה' ולירא ממנו. אלא³³ שאעפ"כ, כיון שבבריאה הו"ע ההשגה, והביטול שבבריאה הוא מפני שהשכל מחייב שלגבי אלקות אין מקום למציאות, הרי גם הביטול הוא מציאות, ואמיתית הענין דביטול במציאות הוא באצילות, שהביטול באצילות הוא לא מצד השגת השכל אלא מצד האלקות, שהוא לבדו הוא ואין זולתו. ולכן בעולם האצילות אין שייך המציאות דמלאכים³⁵ (גם לא מלאכים שכליים), ועולם האצילות הוא מדור לצדיקים הגדולים שהיו בבחינת מרכבה שלמעלה מהשכל³⁶, ביטול במציאות. והגם שגם באצילות יש עשר ספירות (שכל ומדות), הרי הספירות דאצילות אינם מציאות (לעצמם) כלל, דאיהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד³⁷.

וזהו שד' עניינים הנ"ל שבעבודת האדם הם דוגמת ד' העולמות אבי"ע, דהביטול בנפש הבהמית ובנפש השכלית, שהביטול הוא דבר נוסף על מציאותם, הוא ע"ד הביטול דעשי ויצירה. [ולחוסף, דזה שחצר צריך שמירה הוא לפי שעשי ויצירה הם מציאות, ולכן הדברים שנשתלשלו מהם צריכים שמירה. וענין חצריך לשון רבים הוא, כי העבודה שמצד עולם העשי, עיקרה הוא מעשה בפועל, שלזה מספיק השמירה שע"י מחיצות – חצר שאינו מקורה, והעבודה שמצד יצירה עיקרה הוא מדות, שלזה צריך השמירה דג – חצר מקורה]. והשכל והמדות דנפש האלקית שמתלבשים בנה"ב, שהביטול שבהם אינו דבר נוסף על מציאותם אבל הוא דוגמת ביטול היש – הוא ע"ד הביטול דבריאה, והביטול דנה"א עצמה (כולל גם הביטול דדרגת הנשמה המלובשת בנה"ב כמו שהיא בפנימיותה) שהוא ביטול במציאות – הוא ע"ד הביטול דאצילות.

ו (וזהו בקדמיתא חצריך לבתר ביתך ולבתר היכלך, בקדמיתא חצריך (לשון רבים, חצר שאינו מקורה וחצר מקורה) הוא הבריור והזיכוך דנה"ב ונפש השכלית, שגם לאחר הבריור והזיכוך שלהם הם בדרגת בעלי חיים. לבתר ביתך הוא גילוי נפש האלקית כמו שמתלבשת בנפש השכלית והבהמית, שהביטול שלה הוא דוגמת הביטול שבבריאה. ונקי בית, כי כמו שבית הוא מקום מושב האדם כמ"ש³⁸ כתפארת אדם לשבת בית, כך עולם הבריאה (עולם הכסא³⁹) הוא מקום מושב אדם העליון, שעיקר דירתו של אדם העליון בנבראים⁴⁰ הוא כשהביטול שלהם לאלקות הוא באופן שזה (הביטול) הוא כל מציאותם. ולבתר היכלך הוא גילוי הנשמה שלמעלה מהתלבשות בנה"ב (כולל גם הפנימיות דדרגת הנשמה המלובשת בנה"ב), שהביטול שלה הוא ביטול במציאות כהביטול דאצילות⁴¹. ונקי היכלך, דענין היכלך הוא

כמיי⁴² והוי' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ, שלגבי הוי' בהיכל קדשו מתבטל (הס) כל ענין המציאות (כל הארץ), ועד שאין שייך גם אפשרות המציאות.

ז (וזהו שקודם ברית מילה אומרים הפסוק אשרי תבחר ותקרב גוי', כי ד' העולמות אבי"ע הם בכלל סדר ההשתלשלות, ומילה היא למעלה מהשתלשלות. וכמרוז⁴³ עה"פ⁴⁴ למנצח על השמינית על מילה שניתנה בשמיני, ומבואר בלקו"ת (ד"ה למנצח על השמינית⁴⁵) דזה שהשירה של דוד היתה על זה שמילה ניתנה בשמיני, הוא, כי שמיני הוא בחינת א"ק שלמעלה מאצילות⁴⁶. ולכאורה יש להוסיף, דמילה היא למעלה לא רק מד' העולמות אלא גם מד' האותיות דשם הוי' (לשון מהוה⁴⁷) שמהם מתהווים ד' העולמות⁴⁸. וכמיי⁴⁹ בתו"א⁵⁰ מי יעלה לנו השמימה, שהוא ראשי תיבות מילה וסופי תיבות הוי'⁵¹, דזה שמילה הוא ראשי תיבות והוי' הוא סופי תיבות הוא לפי שמילה היא למעלה מהוי'. אבל בכדי שתהיי המשכת הגילוי שלמעלה מהשתלשלות ע"י המילה, צריך להיות תחלה השלימות דהשתלשלות, כמארז⁵² כדי שיעבור עליו שבת אחת, דשבת הוא השלימות דהשתלשלות ועי"ז אפשר להגיע להגילוי שלמעלה מהשתלשלות (מילה בשמיני). ויש לומר, דזהו מיי⁵³ התהלך לפני והי' תמים, שבתחלה צריך להיות והי' אותיות הוי' ועי"ז באים אח"כ לבחינת תמים, הגילוי שע"י מילה. ולכן אומרים קודם הברית הפסוק אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך [וגם בלילה שלפני הברית (שאז הוא התחלת ההכנה להברית) נוהגים ללמוד מאמר הזהר ע"פ זה⁵⁴], כי העבודה בד' הענינים שבפסוק זה שהם כנגד ד' העולמות וד' אותיות שם הוי' היא ההכנה והכלי להגילוי שלמעלה מהשתלשלות.

מראי מקומות – מאמר ב'

1. תהלים סה, ה.
2. ח"א צד, ב. הובא בט"ז יו"ד הל' מילה סי' רסה ס"ק יב. וראה גם של"ה מסי' חולין קטז, ב.
3. וכי"ה בכוי"כ סידורים.
4. ראה זהר שם "חצריך ודאי תרי".
5. ב"ב נו, א.
6. ביאוה"ז להצ"צ ע' ח. ושם, דוהי השייכות דחצר לחציר*, כי חציר הוא מאכל בהמה (* ס' השרשים – הובא בביאוה"ז שם. ובביאוה"ז שם מוסיף "בישעי סימן ל"ד (פסוק יג) מצינו חצר נקרא חציר".
7. שו"ע אדה"ז או"ח הל' שבת ר"ס שנת. ושי"י. בשו"ע אדה"ז שם ס"ה "וחצר אפילו יש בו כמה מילין מותר לטלטל בכולו" – כי שם מדבר בחצר שהוקף לדירה, שהוא כמו בית. והגדר ד"חצר" הוא – חצר שאינו מוקף לדירה. ולהעיר מזה שהשיעור דבית סאתיים בקרפף הוא כיחצר המשכן (שלא הי' מוקף לדירה) הי' בית סאתיים וטלטלו בכולו (שו"ע שם ס"ב-ג) – הרי שהגדר דחצר הוא חצר שאינו מוקף לדירה, וכשהוא יותר מסאתיים הוא (מד"ס) ככרמלית.
8. ראה תוספות ד"ה אלא עירובין צ, א.
9. חולין כז, ב.
10. ראה לקו"ש ח"ד ע' 1294 ואילך.
11. פרש"י חולין שם ד"ה מן היבשה.
12. סה"מ היש"ת ע' 93. היתש"ב ע' 107.
13. לקו"ת בחוקותי מז, ג. קיצורים והערות לתניא ע' פו. ובכ"מ.
14. ראה סה"מ היש"ת שם ע' 94.
15. ראה סה"מ היתש"ב שם ע' 107-8.
16. וראה לקמן ע' רמ הערה 29, שזהו מהטעמים על זה שגם הענינים דאלקות המושגים בשכל צריכים להיות באופן של אמונה.
17. ראה עד"ז הוספות לתו"א תשא (קיא, ד).
18. ראה סה"מ תרפ"ח ע' נג. ובכ"מ.
19. בלקו"ת צו יג, ג, שישות וגאווה הוא מקורלכל מיני רע, הן בנוגע למעשה בפועל והן בנוגע לכחות הפנימיים – ראה בארוכה סה"מ היתש"ב ע' 25 ואילך. ובכ"מ. ולכן שמירת העופות הוא ע"י שני הענינים: לגדור מחיצות וקירוי גג.
20. משלי כז, יב.
21. תניא רפ"ב.
22. אבות פ"א מ"ז.
23. שהם עיקר האדם, משא"כ המחדומ"ע הם רק "לבושים" (תניא רפ"ד. ובכ"מ).
24. נסמן לעיל ע' קיז הערה 29. ולהעיר מביאוה"ז שבהערה 6, שבית שייך לאדם בגימטריא מ"ה, וחצר לבהמה בגימטריא ב"ן (נסמן לעיל שם הערה 27).
25. נסמן לעיל ע' קיט הערה 49.
26. סה"מ היתש"ח ע' 14 ואילך. היש"ת ע' 45 ואילך. ובכ"מ.
27. סה"מ היתש"ח שם ע' 17. ובכ"מ.
28. ראה להלן בשוה"ג להערה 31.
29. בסה"מ היתש"ח שם (ע' 22), דעבודת הנשמה לברר את נה"ב היא בחינת חיות המתפשט בגוף, ועבודת הנשמה עצמה היא בחינת חי בעצם. וראה ד"ה תפלה למשה היתשכ"ט ס"ז (לקמן ח"ד ע' מב), דזה שהחיות המתפשט בכחו להחיות את הגוף הוא לפי שהמהות והעצם שלו הוא בחינת חי בעצם.
30. ראה בארוכה סה"מ תרפ"ו ע' כח ואילך. תרצ"ט ע' 222 ואילך. ובכ"מ.

31. סה"מ ה'תש"ו ע' 118 ואילך. ברוב המקומות, שביטול במציאות הוא באצילות וביטול היש הוא בבי"ע. ויש לומר, שהחילוק בין "ביטול היש" ל"ביטול במציאות" אפשר לפרש בשני אופנים: (א) "ביטול היש" הוא שבעצם הוא יש והביטול הוא דבר נוסף על מציאותו, ו"ביטול במציאות" הוא שהביטול הוא בעצם מציאותו – וענין זה ד"ביטול במציאות" שייך גם בבריאה, ראה בארוכה סה"מ ה'תש"ז שם. (ב) "ביטול היש" הוא שהביטול עצמו הוא בחינת "יש", לפי שהוא בא מצד מציאותו (ההשגה וההרגש) של הנברא, ו"ביטול במציאות" הוא שהביטול הוא מצד האלקות, שלכן הוא ביטול אמיתי – ובנוגע לענין זה, הביטול שבבריאה הוא ביטול היש, להיותו בא מצד השגת הנבראים*.
- (* ועד"ז הוא בהשכל והמדות דנה"א כמו שמלובשים בנה"ב, שהביטול שלהם הוא (לא שמאיר בהם הענין דהוא לבדו ואין זולתו כמו שהוא מצד אלקות, אלא) לפי שכן נרגש בהשכל והמדות דהנשמה (שלכן פועל זה על נה"ב; אבל הרגש זה אינו דבר נוסף עליהם, כי ענינם של השכל ומדות דנה"א הוא (לא שכל ומדות סתם, אלא) השגת אלקות והרגשת אלקות.
32. כ"ה בסה"מ שם ע' 119.
33. ראה עד"ז לקו"ש ח"ו ע' 116 ואילך.
34. תניא פל"ט.
35. ראה הקדמת פע"ח בסופה "מי נתן מלאך כו' באצילות".
36. תניא פל"ט (נג, א).
37. תקו"ז בהקדמה. ע"ח שער מז (שער סדר אבי"ע) פי"ב.
38. ישע"י מד, יג.
39. פרדס שער טז (שער אבי"ע) פי"ג. ע"ח שער מו (שער כסא הכבוד) פי"א. שם פי"ה. שער מז (שער סדר אבי"ע) פי"ה. דרושים נחמדים למהר"ם שי"ף (בסוף מסי' חולין) ד"ה ההפרש שבין ישראל למלאכים.
40. היינו שגם לאחר הביטול שלהם הם בגדר מציאות.
41. ועפ"ז יומתק לשון הכתוב "בטוב ביתך קדוש היכלך", כי הביטול שבבריאה הוא מצד השגה – ההרגש שאלקות הוא טוב, והביטול שבאצילות הוא מצד האלקות למעלה מהשכל – קדוש היכלך, קדוש ומובדל.
42. חבקוק ב, כ.
43. מנחות מג, ב.
44. תהלים יב, א.
45. תזריע כ, ד ואילך.
46. ולהעיר, שגם בספירות, שמיני היא ספירת הבינה, דבבינה הוא גילוי עתיק ועד שהבינה עצמה נקראת בשם עתיקא (ראה ספר הליקוטים – דא"ח צ"צ ערך בינה ע' קלא ואילך. ושי"ט).
47. שעה"ה רפ"ד. וראה זח"ג רנז, סע"ב. פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פי"ט.
48. ראה לקו"ת מסעי צה, א.
49. לך לך ד"ה בעצם היום הזה נמול אברהם וגוי (יג, סע"ב ואילך).
50. נצבים ל, יב.
51. תקו"ז תיקון כב (סה, ב. סו, א). תיקון ע (קלא, רע"א).
52. ראה זח"ג מד, א (ברע"מ). ויק"ר פכ"ז, י. וראה לקו"ת תזריע שם כא, א.
53. לך לך יז, א.
54. כמבואר בסידור בית יעקב (להר"י עמדין). ובכ"מ.

מקורות ומראי מקומות

הקדמה

הנושאים המובאים בקובץ זה נידונו בספרות החב"דית בהרחבה ובלא מעט מ"מ ישנם מחלוקות. לדוגמא ניקח את נושא הברית, נושא זה נידון בריבוי ספרים כגון שער הכולל בפרקים י"ד וט"ו, הוספות המו"ל בשו"ע אדה"ז ח"ה ע' תתקיט ואילך, עדות לישראל, קובץ מנהגי הב"ד בעניני הריון לידה, ברית-מילה ופדיון הבן (הוגה ע"י כ"ק אד"ש בשנת תשנ"א-ב), שערי מילה (הוצאה היכל מנחם תשס"ד) ועוד. אף בין ספרי הפסיקה וספרי הרבנים מורי ההוראה יש לא מעט חילוקים ולכן הנראה למעשה הובא פה. במידה וישנם חילוקים משמעותיים – השתדלנו להביא הדברים כאן.

ישנם דברים שלא הובאו כלל בקובץ זה מכיוון שלעת עתה לא מצאתי להם מ"מ בספרי חב"ד בעוד שמטרת הקובץ הינה (בין השאר) דגש על מנהגי חב"ד. למשל בפדיון הבן ישנם ריבוי מנהגים שמקורם אינו מחב"ד אלא ממקורות אחרים, כגון ממנהגי מרוקו (הכנסת התינוק על מגש כסף, דבר זה הובא אף ב- 2 ספרי הלכה (זוכר הברית סל"ד ובכור אדם אות נח. ראה גם בפדיון הבן כהלכתו) ומשם נעתק הלאה), הונגריה (חלוקת שום וכדו' בסעודת המצווה, ראה שבח הברית עמ' 114 הערה 23) ועוד.

בכדי להנגיש לכלל הקוראים את מירב מראי המקומות, ציינו ברוב המ"מ את ספרי המלקטים המצויים היום בקרב רוב בתי אנ"ש.

מכיוון ששגיאות מי יבין הננו פונים בזה לציבור היודע דברים נוספים להאיר ולהעיר ועל ידי זה לזכות את הקהילה כולה. על מנת שההארות וההערות יתקבלו ויוכנסו למדריך בהוצאה הבאה בעז"ה יש לצרף מראי מקומות מדויקים⁵⁶.

לידה

א. דברים אלו ועוד ניתן למצוא בקובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 14-11, חוסך ישועות (הוצאה חדשה) ח"א עמ' פז ס"א ובנסמן שם ובעמוד קלב, שבח הברית עמ' 27-21 ובעמ' 31-29. ראה גם ב'רק בשמחות' (ועקנין) עמ' 59-60. אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 626 ואילך.

להלן הסבר קצר בנושא:

ישנו מנהג הרווח בציבור אשר בחודש 9 הבעל פותח את ארון הקודש בשעת הוצאת הס"ת, וצ"ע מנהג זה אצל חב"ד: בשנת תשנ"ב הכינו קה"ת "קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון" והכניסו קובץ זה להגהה לרבי. בין כל המנהגים היה כתוב גם מנהג זה כשבכותרת היה כתוב "מנהג חב"ד" הרבי מחק את המילים מנהג חב"ד, ובפועל מנהג זה לא נכנס כלל לחוברת. מנהג זה מופיע ג' פעמים באגרות הקודש:

1. "ומהנכון שבאם לא יהי' בזה בליטות שישתדל בפתיחת הארון בימי הקריאה" (ח"ה עמ' שכ"ז). במכתב זה אמנם אין הגבלה כלל על זמן מסוים אך יש הדגשה שזה יעשה בלי בליטות.

2. "ומהנכון הי' שבלי בליטות ישתדל בפתיחת הארון בימי הקריאה בס"ת עד לאחר הלידה" (ח"ז עמ' קח) אף במכתב זה אין כלל יתאריך התחלה' וישנה ההדגשה שזה יעשה בלי בליטות.

3. במענה על ההודעה אשר... נכנסה בחודש תשיעי להריונה... וישתדל (בלי בליטות בדבר) בפתיחת הארון בימי הקריאה בתורה עד לאחר הלידה" (ח"ו עמ' כז). במכתב זה אמנם מוזכר חודש מסוים, אך אין בינו לבין זמן ההוראה ולא כלום כי אם ההוראה שיעשה "בלי בליטות בדבר".

מסקנה: מצינו שהרבי הורה לפתוח את הארון בימי ההיריון ללא קשר לחודש מסוים ותוך הדגשה שדבר זה צ"ל בלי בליטות.

ב. שבח הברית פ"ב, ה ובהערות. שערי הלכה ומנהג ח"ד עמ' לט.

⁵⁶ בנושאים תורניים נא לצרף מראי מקומות מדויקים. כתובת הדוא"ל למשלוח rad5774@gmail.com או alonzft@gmail.com

- ג. קובץ מנהגי חב"ד בענייני הריון ולידה (מוגה) עמ' 17. ספר התולדות כ"ק אדמו"ר מהר"ש (בעריכת הרבי) עמוד 5. ספר התולדות כ"ק אדמו"ר מהר"ש (גליצינשטיין) עמ' 20.
- ד. ראה שבח הברית פ"ד ובהערה 9 שם. יש כאלו שנהגו לא לברך [כהוראת הרב גורליק (הרב של כפ"ח) הן שהחיינו והן הטוב והמטיב (ראה בספר 'הרב אשכנזי' עמ' 288)] וכן הורה הרב פרוס, אך הרוצה יכול לברך לדעת הכל: טושי"ע וני"כ או"ח סרכ"ג, יו"ד סר"מ וני"כ, סדבה"נ יב, יב, שו"ת דברי יציב או"ח ח"א ספ"ח, קובץ הערות וביאורים (אוהלי תורה) ג' תתמ ע' 159. להעיר שיש הבדל בין פסק אדמו"ר הזקן בסדר ברכות הנהנין (פ"ב הי"ב) למה שפסק בלוח ברכות הנהנין (פרק י"א הלכה ל) וכבר עמד על הבדל זה הרב לוי ע"ה בסטריצקי בספרו "סדר ברכות הנהנין, לוח ברכות הנהנין בצירוף מ"מ וציונים והוספות" בעמ' 266. הטעם לפסיקת סדר ברכות הנהנין ראה ב"ביאור סדר ברכות הנהנין" של הרב יקותיאל גרין חלק ב עמ' 398 בסופו, הערה 1.
- לגבי הברכה לאחר זמן – ראה שבח הברית שם שמביא מ"מ סותרים. האחד אומר שכל עוד והשמחה בליבו והשני אומר שכל זמן שעסוקים בלידה ולא השיח דעתו מהבשורה. ההבדל ביניהם רב. לפועל הבאתי כפי שכתב הרב גרין בספרו שם.
- ה. לקו"ש חל"ו עמ' 332.
- ו. ספר השיחות תשמ"ז עמ' 146. שיחות קודש תשל"ז שיחת יום שמחת תורה. התוועדויות תשד"מ ח"א עמ' 487.
- ז. תורת מנחם תשמ"ח עמ' 816 ותשמ"ט ח"ב עמ' 37. תורת מנחם תשמ"ז ח"ב עמ' 647 ותשמ"ב ח"ב עמ' 816. תו"מ תשמ"ז שם (להעיר שהרוצה להוסיף ולשים 'שיר המעלות' בתוך חדר הלידה – יש לכסותו ב-2 כיסויים, לגבי הפירוט ומקורות לדינים אלו ראה חוסן ישועות (הוצאה החדשה) ח"א פרק קדושה וצניעות ס"א-ג). ראה גם אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 87-88.
- ח. שערי הלכה ומנהג ח"ד עמ' מג. אגרות קודש ח"י עמ' רלט.
- ט. ספר השיחות תשמ"ז עמ' 146-7 כיצד נחנך את ילדינו (הרטמן) עמ' 6-64. שבח הברית עמודים 7-35 ובנסמן שם.
- י. ראה הנסמן באסיף מנהגים ונהגות (והבה) עמ' 96 הע' 1.
- יא. קובץ מנהגי חב"ד בענייני הריון ולידה (מוגה) עמ' 38.
- יב. אג"ק כ"ק אדמו"ר הרי"צ ח"א עמ' לא: שמעתי מזקני ארץ שבימיהם היה המנהג שכל אחד היה אומר בכל יום את הקאפיטל תהילים לפי שנות חייו. למשל אם מלאו לו כ' שנה ונכנס לשנת הכ"א היה אומר פרק כ"א בתהילים וכן היו אומרים גם את התהילים לפי שנות בניו ובנותיו באמרם שזוהי סגולה שלא ייצאו לתרבות רעה. ואני, כששמעתי זאת קבלתי על עצמי לומר בכל יום את פרק תהילים שלי. כעת מלאו לי כ"ו שנים, והתחלתי כבר את שנותי הכ"ז, והנני מקבל על עצמי בלי נדר לפרש את פרק התהילים שלי במשך השנה עפ"י דא"ח.
- יג. לקוטי שיחות חלק י"א עמ' 289.
- יד. הכפתור בבית הרפואה זיו פועל על שיטת 'גרמא'. בכללות אין אנו סומכים על 'גרמא' בחשמל, אשר על כן רב בית הרפואה מורה אשר הכפתור מיועד לצוות הרפואי בלבד, וכן פוסק הרב ח"א לנדא. בשעת הצורך **גדול של התינוק** מורה המד"א ביסטריצקי שיש לסמוך על ההיתר וללחוץ על הכפתור.
- טו. טושי"ע ונושאי כליהם ושו"ע אדמו"ר הזקן אורח חיים סימן שטו וסימן תרכו, שו"ת נודע ביהודה או"ח ס"ל, קצות השולחן סימן קכ סק"ח, שו"ת מנחת יצחק ח"י סכ"ו, שמירת שבת כהלכתה פכ"ד ס"יג.

לידה בשבת

- א. נשמת אברהם או"ח סש"ל סק"ג.
לגבי ראיית גוי את היין או את מיץ הענבים, להלן הסבר קצר בנושא:

יין ששהה בבקבוק פתוח וראה אותו גוי נאסר (לשיטתנו) בשתייה ובהנאה (כדין "סתם יינם"). דין זה שייך גם היום כשאין עבודה זרה מצויה ומביאים על עניין זה את מאמר הזוהר (ח"ג מ,א) ש"זאת המצווה של יין צריכים לשמור אותה יותר מכל הלאוין" ועל לאו זה נאמר "קדש עצמך במותר לך" (שלי"ה) ורבותינו נשיאינו נוהרו בדין זה מאוד. במידה שהיין מבושל אין שייך בו הדין של "יין נסך" ולכן הוא מותר בשתייה אף שגוי רואה אותו ונוגע בו בידיו. בשביל שהיין יחשב כמבושל הוא צריך לרתוח ושיחסר ממנו משהו (הנושא הנ"ל הינו מחלוקת בין הרבנים: האם צריך שירתח ויחסר או שמספיק אחד מהם). ברמת הטמפרטורה של רתיחת היין חלוקים הרבנים: חלק טוענים שהטמפרטורה צ"ל מעל 80 מעלות ואז היין נחשב למבושל (הר"מ פיינשטיין, הרא"ס אברהם -נשמת אברהם) ועוד, אך יש שחולקים על זה וסוברים שהטמפרטורה צריכה להיות כ- 94 מעלות צלזיוס (הרש"ז אויירבך, הרב לנדא ועוד).

לפני כ- 150 שנה גילו שעל ידי חימום יין לטמפרטורה מסוימת החיידקים מתים והיין נשאר 'נקי' מחיידקים. פעולה זו נקראת 'פסטור'. בתהליך פסטור היין יש ג' סוגים והמצוי היום בארץ הוא: פסטור היין בחום של 84 מעלות למשך כ- 9 שניות. לכן לפי הדעות הסוברות שהחל מרמת חום של 80 מעלות היין נחשב כמבושל דינו של יין מפוסטר כדין יין מבושל, אך לפי הדעה השנייה יין זה אינו נחשב כיון מבושל.

עיון: אוצר דינים ומנהגים (אייזנשטיין) ערך יין נסך. חקרי מנהגים (הוצאה חדשה) ח"ד סק"ה.

לגבי כוס חד פעמי לקידוש, להלן הסבר קצר בנושא:

דעת גדולי הפוסקים כי כוס פלסטיק חד פעמית דינה כשירה לקידוש ואין צריך ב' כוסות (להלן חלק מהרבנים פוסקים שאפשרי לקדש על כוס אחת וחלק אף פוסקים אשר ישנה בעיה לקדש על ב' כוסות ח"פ אחד בתוך השני: הרבנים האומרים שאפשר להשתמש בכוס חד פעמית לקידוש: ספרים: שו"ת אג"מ (או"ח ח"ג), שו"ת ציץ אליעזר (חי"ב), ילקוט יוסף (ח"ג), שבט הלוי (ובהסכמה על שרגא מאיר), מנחת יצחק (ח"י), משנה הלכות (ח"ז) שלהי דקייטא (אלישיב), שמירת שבת כהלכתה (פמ"ז), אז נדברו (ח"ו ובהשמטות) פסקי תשובות (ח"ג סרע"א), נשמת שבת (ח"ב ס"ו-ז) ועוד רבים. רבני חב"ד: הרבנים דוורקין, מארלוו, מ"ש אשכנזי ז"ל ולהבח"ח הרבנים: המד"א בסטריצקי, ברויין, אזדבא, אקסלרוד, הרצל, הורביץ, שווי, פרקש, קרנוויץ, אבישיד, הרשקוביץ (רב קהילת אופקים) ועוד רבים).

שנים תמהתי על מקור מנהג משונה זה של קידוש ב-2 כוסות, עד שבא לידי הספר שערי הלכה של הרב זאב דוב סלונים (הוצאת תשע"ז) אשר דן בשאלה זו לפרטיה השונים ובפרט אודות מציאותו כיחד פעמי אשר אינו משמש את האדם ליותר מכך, ופוסק (ח"א סר"ב) "שאם אין לו כוס אחר, נכון להכניס כוס בתוך כוס כדי שיחזיק ויתקיים לזמן מרובה (בזה הוא מסביר שכוס זה, הפנימית, צריכה לשמש את האדם כירב פעמי), וגם שתהיה במחשבתו להשתמש בכוס זה גם אחר כך (ולא בכוס התחתונה בלבד שהרי אם כן העליונה אינה רב פעמית) ולא לזרקו מיד אחר השתיה" (שלא תהיה 'חד פעמי' כנ"ל). עוד פוסק הרב הנ"ל (שם ח"ב סע"ד) שמכיוון שכוס זו הינה רב פעמית צריך להטבילה לפני השימוש ככל כלי רב פעמי. ברם הוא נשאר בצ"ע אם אפשרי בכלל להטביל כוס חד פעמית ולכן כל הסברו נשאר לא פרקטי אף לשיטתו. ראה במ"מ שבפנים את אריכות הדברים בדחיית סברה זו – של ה'ב' כוסות, ומהם: דבר שאינו שווה + דבר שאינו שווה נשאר לא שווה, אם לא מחזיקים את כוס הקידוש מה ההבדל בין 2 כוסות ל 50 כוסות, מכיוון שכוס זו מקבלת טומאה למה אי אפשרי לקדש בה? וכו'.

ב. ישנה מחלוקת בין רבני חב"ד האם ישנה עדיפות לטלפון חכם שהינו 'גרמא' בעלמא (לטלפונים אחרים). על מנת לצאת ידי חובת כולם ציינתי כפנים.

לגבי הרוצה לרדת לבית הרפואה ברכבו הפרטי, בעת צירי הלידה, יבדוק עם רב את הפרטים ההלכתיים הרבים בזה. השומר בבית הרפואה זיו בצפת מתודרך על ידי רב בית הרפואה לחנות את הרכב, לסגור את הרכב להביא את המפתחות וכו'. כמו כן במידה והבעל מסיע ברכבו הפרטי, אין הוא נחשב חלק מהמלווים אלא כנהג ועל כן מותר לכתחילה לעוד משהו להצטרף – אף אם אינו נצרך כלל (אם האדם נצרך, מותר לו להצטרף – ראה בפנים את כלל הפרטים בזה) לגבי הסדר ולגבי סוג הרכב ראה מש"כ הרב שיחי' בחוברת הערות וציונים להלכות רפואה בשבת, ח"ב עמ' כח ובאוצר פסקי רפואה עמ' רסח.

יש לציין: לפי נהלי מד"א – ישנה עדיפות לנהגים גויים בשבתות וחגים. אשר על כן בתחנת מד"א בצפת מועסקים בשבתות וחגים נהגים גויים. ברם יש לציין שבכל שכונה בעירנו יש כונן אחד יהודי. בשכונת כנען יש כונן אחד של מד"א (-"הצלה")

וכונן אחד של "איחוד הצלה". השאר אינם יוצאים בשבת. לגבי מה עדיף - נהג גוי או יהודי, ראה מש"כ הרב ש"י שם עמ' כד.

ג. נשמת אברהם או"ח שש"ל סק"ט.

ד. נשמת אברהם או"ח שש"ל סק"ט.

ה. נשמת אברהם או"ח שש"ל סק"ז.

ו. צריך לומר גם את העיר מכיון שהשיחה לא מופנית לתחנת מד"א בצפת כי אם למוקד אזורי (טבריה, עפולה, חיפה וכו', תלוי במיקום) או ארצי (בתכנון עתידי).

ז. נשמת אברהם או"ח שש"ל ס"ק ג, ד.

ח. נשמת אברהם או"ח שש"ל סק"ו וראה אגרות משה (פיינשטיין) או"ח ח"א סק"ב. והוא הדין בכל חולה שיש בו סכנה – ראה בנשמת אברהם שם.

לגבי צירוף אדם נוסף לאמבולנס: הרב ניובירט (מחבר הספר שמירת השבת כהלכתה) פסק שרק מטעם זה אפשר לנסוע אפילו במכונית נפרדת אם אין כלל מקום באמבולנס או אם נמצאים במקום אחר (נשמת אברהם שם). להעיר שהרבי הצטרף לאמו, הרבנית חנה, לאמבולנס בדרכה לבית הרפואה ביום השבת (יומני וא"ו תשרי).

י. ראה גם שולחן מנחם ח"ה עמ' רמד ואילך.

דוגמה לדברים היכולים לעזור בעת הלידה: במידה ופתיחת זרם המים החמים בשבת נעשה על ידי גוי ואז מותר לאשה להיכנס הן למקלחת והן לגיקוזי.

לגבי לקיחת אפידורל: חלוקים הרבנים האם כל אשה הרוצה לקחתו יכולה, או שיש עדיפות להמנע מכך. דוגמא למחלוקת זו משמשת דעתם של הרב מ"ש אשכנזי ע"ה אשר הורה לחלל שבת גם במלכות דאורייתא ולא לקחת אפידורל (במידה וזה יועיל להורדת הכאב וכדו'. ראה באסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 87 הע' יד), ודעת הרב טברדוביץ (חוסן ישועות, הנהגות לילדת, ס"יא) המורה שפשרי לקחת, ברם יש לברר מתי עדיף לקחתו ומתי אין בכך (כמעט) צורך ויש להביא לרב את דעת הרופא אם יש.

המענה הידוע ביותר של הרבי בנושא זה היה לנשי חב"ד בו הורה לשאול רב באה"ק, ברם ישנו מענה נוסף אשר תוכנו היה שאם אפשרי לחסוך על ידי זה את הכאב הרי זה טוב (שם).

יא. נשמת אברהם או"ח שש"ל סק"ז ובסימן שמ סק"ו. ראה במ"מ הקודם, בפרט אשר אם מישהי תמנע מהריון ח"ו בגלל אי לקיחת האפידורל.

יב. ראה בנשמת אברהם או"ח שש"ל סק"ז (דף תקיז) המסביר שלפי שולחן ערוך כל גדרי השינוי הם בעת הצירים לפני ששוטט הדם, משא"כ לאחר ששוטט הדם או כשמקשה לילד אין כלל צורך בשינוי ועושים הכל כרגיל. כן הורה גם הגרי"ז סאלאווייציק. ראה שם דיוקו (והסכים עמו הרב ניובירט, מחבר הספר שמירת השבת כהלכתה) שאף לדעת האומרים שיש לשנות אף כאן, יש לשנות רק בדברים כהבאת כלי דרך רשות הרבים אך לא בדברים כהדלקת נר וכדומה שהם צרכיה של האשה.

יד. ראה לעיל במ"מ כד - כה.

טז. לגבי חיוב האשה ראה בקיצור דיני נש"ק (דובאו) עמ' יח, שמירת שבת כהלכתה פכ"ג ס"ז, פכ"ה ס"ו

להלן חלק מהפירוט ההלכתי:

1. לגבי חיוב הבעל בהדלקה ראה שמירת שבת כהלכתה פכ"ג סעיפים: ז, כו, ל. פכ"ה ס"ו.

להלן הסבר קצר בנושא:

לדעת כולם האשה היא המדליקה את נר השבת, אך בטעמים לכך ישנן חלוקות:

1. אדם הראשון היה נרו של עולם, שחווה אשתו גרמה לו למיתה מכיוון ששכנעה אותו לטעום מעץ הדעת. מכיוון שהאשה כתבה את נרו של עולם, חייבו אותה חכמים להדליק נר בכל ערב שבת וזאת על מנת להאיר את העולם (ירושלמי שבת פ"ב ה"ו).

2. האישה היא זו שנמצאת כל היום בבית ומתפקידה לדאוג לכלל צרכי הבית, כולל צרכי בעלה. מכיוון שעל האשה לדאוג לצרכי הבית, ובכללם אף לתאורה, חכמים נתנו לה את הזכות להדליק את נר השבת (שבת לא, ב. שו"ע או"ח סרס"ג, ג).

בפשטות ההבדל בין ב' טעמים אלו הוא, על מי מוטל חובת ההדלקה – על הבעל או על אשתו. לטעם הראשון החיוב מוטל על האשה, אך לפי הטעם השני החיוב הוא על הבעל וזה שהאשה מדליקה אינו אלא מסיבה צדדית. ישנם פוסקים המביאים רק את הטעם הראשון, ולכך לדעתם החיוב חל על האשה (אור זרוע), ברם במרבית המקורות מוזכרים שני הטעמים (ארבעה טורים) וכן פוסק אדמו"ר הזקן (שו"ע רבינו או"ח סרס"ג סעיפים ט, טו. קו"א ה). על כן לשיטתנו החיוב חל הן על הבעל והן על האשה.

2. קיצור דיני נש"ק (דובאו) עמ' יח בהערה 25. נשמת אברהם, או"ח סרס"ג סק"ב. הני"ל תואם את פסק אדה"ז (ראה שולחן מנחם, כרך ב, סימן קנז עמוד מ) שהטעם העיקרי להדלקת הנר – שלא יכשל בעץ ואבן וטעם זה שייך גם שם. לגבי חיוב ההדלקה בבית הרפואה ראה קיצור דיני ומנהגי נש"ק עמ' יח ובנסמן שם. להלן הסבר קצר בנושא:

במקורות הובאו טעמים שונים להדלקת הנר, העיקרים שבהם:

א. שלא יכשל האדם בחפצים המונחים על הרצפה. טעם זה הנו משום שלום בית. שלום הבית שייך הן מכיוון שלא נעים לאכול בחושך (מאירי שבת כג, ע"ב) והן מכיוון שדבר זה יכול לגרום למריבה בין איש לאשתו (רמב"ם הלכות חנוכה, פ"ד, ה"ג. חייבים לומר שהטעם הוא גם משום שבני הבית נאלצים לאכול בחושך וגם משום שמא ילך בחושך ויכשל בחפצים המונחים על הרצפה, זאת מכיוון שאם לא כן נמצא שבחורים אינם מחויבים להדליק נר שבת מכיוון שעוד לא התחתנו).

ב. מצד שתי טעמים: משום שזהו כבוד השבת ומשום שזהו עונג לאדם (הרמב"ם הלכות שבת, פרק ה, הלכה א פוסק שזהו משום עונג, בעוד שבפרק ל הלכה ה פוסק הרמב"ם שזהו משום כבוד. על כן יש לומר שהרמב"ם סובר אשר תקנת נר שבת הינה הן משום כבוד השבת והן משום עונג שבת).

בפירוש טעם זה נחלקו הפוסקים:

1. ליד השולחן החיוב הינו הן מצד כבוד והן מצד עונג, אך בשאר הבית זהו רק מצד עונג (שמירת שבת כהלכתה, פרק מג, הערה ו).

2. בנר הדולק ליד השולחן מקיימים רק את מצוות כבוד שבת, ואילו בנרות המאירים את שאר הבית, מקיימים רק את מצוות עונג שבת (ערוך השולחן, סימן רס"ג סעיף ב).

3. מדליקים את הנר, לפני השבת זהו משום כבודה של השבת, ואילו במהלך השבת זהו משום עונג שבת מכיוון שרואה את שאוכל (ביאור הגר"א על שו"ע או"ח, תקכ"ט, א, ד"ה "שזהו").

ג. רק משום כבוד, וזאת משום שאין סעודה חשובה בלא אור בכלל ואור נרות בפרט (רש"י שבת כה ע"ב ד"ה חובה. ראה גם: תלמוד בבלי, פסחים, דף נג, עמוד ב. ספר מצוות גדול, עשין ל. ילקוט שמעוני פרשת בהעלותך: "וכבוד שבת – נרותיה הן כבודה").

ד. רק משום שישנו עונג באכילת האוכל במקום שיש בו אור בכלל ואור הנר בפרט (תוספות שבת, כה, ב ד"ה חובה. מדרש תנחומא פרשת נח: "קראת לשבת עונג - זו הדלקת נר שבת").

ישנו הבדל הלכתי בין הטעמים השונים:

א. במידה והטעם הוא רק משום שלא יכשל האדם בחפצים המונחים על הרצפה, יש צורך להדליק נרות בכל חדרי הבית. ברם משום כבוד ועונג שאין זה שייך בשאר החדרים כי אם במקום הסעודה בלבד.

ב. במידה והטעם הוא הן משום כבוד והן משום עונג, וכבוד שבת הינו בערב השבת ועונג השבת הינו בשבת עצמה, ישנה נפקא-מנא בחג: מכיוון שביום טוב עצמו מותר להדליק אש (ראה שמירת שבת כהלכתה, פרק מד, סעיף ב ובהערות ג-ד), מותר להדליק את הנרות אף אחרי כניסת החג. מכיוון שהאשה מחויבת בכבוד יום טוב, שכאמור, קיומו הוא מבעוד יום, שצריכה להדליק את הנרות בערב יום טוב ואם הדליקה לאחר השקיעה לא קיימה את שלימותה של המצווה.

ברם לאלו הסוברים שכבוד השבת שייך אף לאחרי כניסת החג או השבת אפשרי להדליק הנרות אף בתוך החג, בצורה המותרת כמובן, ולקיים את המצווה בשלימותה.

ג. במידה שהדלקת הנר הינה משום כבוד, 'המדיר הנאה' מחברו יכול ליהנות מהנר, שהרי הנר הינו משום כבוד השבת. משאין כן אם הנר הינו משום עונג שבת, אין על 'המודר הנאה' ליהנות מאור הנר (שולחן מנחם, כרך ב, סימן קנז עמוד מ).

ד. במידה שהטעם הוא משום עונג, שרואה מה אוכל, אם נכבה הנר אחרי השקיעה ולפני שנהיה חשיכה הרי לא יצא ידי חובתו מכיוון שלא היה לו תענוג מהנר. מה שאין כן אם ההדלקה הינה משום כבוד השבת, הרי יצא ידי חובת הדלקת הנר (שולחן מנחם שם).

להלכה פוסק אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך שהדלקת הנר נתקנה בשביל שלא יכשל בעץ אבן. ברם יש לנר שבת שייכות גם ל-2 הטעמים הנוספים – עונג שבת וכבוד שבת (שולחן מנחם שם, קיצור הלכות משולחן ערוך אדמו"ר הזקן, סימן רס"ג הערות 82, 9, 16). לכן: עיקר מצוות הדלקת הנר הינה במקום שאוכלים בו (הלכתא כרב עמוד לא) אשר שם יש את כל ג' הטעמים: הן שלא יכשל בעץ ואבן, הן משום עונג שבת (שרואה מה שאוכל) והן משום כבוד השבת (שולחן ערוך (הרב), חלק ב, סימן רס"ג סעיפים ו, יד. קיצור הלכות משולחן ערוך אדמו"ר הזקן, סימן רס"ג הערות 82, 9, 16. הלכתא כרב עמוד לא ואילך. ברם יש להדליק את הנר בסמוך לשבת ובמקום שימושי וזאת על מנת שיהיה ברור אשר נר זה הודלק לכבוד שבת). לפי פסק אדמו"ר הזקן יש להדליק נר בכל אחד מחדרי הבית מכיוון שהחיוב הינו שלא יכשל בעץ ואבן, ברם היום אין נוהגים להדליק נר בכל חדר וחדר בפועל ממש. כמה טעמים ניתנו לכך:

א. יש אור מהחדרים האחרים ואין צורך בנר בתוך החדר עצמו. כמו כן ישנם חדרים שיש אור מתאורת החשמל ברחוב ועל כן אין חובה להדליק שם שהרי לא יכשל בחפצים המונחים על הרצפה (קיצור הלכות משולחן ערוך אדמו"ר הזקן, סימן רס"ג הערה 16. קצות השולחן, סימן עד, בדי השולחן, סעיף קטן א).

ב. אור הנר יכול להפריע לעיתים, כגון בחדר שינה, על כן אנו מסתפקים באור הבא מן הסלון (קיצור הלכות שבת, פרק א, מקור 27).

אין יוצאים ידי חובה בהדלקת נר במקום שאין משתמש בו כלל, על כן אין לאדם לסמוך על הדלקת הנר במחסן וכדומה מכיוון שלא קיים את המצווה בהדלקה זו (קצות השולחן, סימן עד, בדי השולחן, סעיף קטן א).

3. שבח הברית עמוד 43 ובשם הרבי (כנסמן שם). ראה לקמן שיטת אדמו"ר הזקן בקצרה (ראה אריכות בשיטתו בקיצור הלכות שבת (הוצאת אהלי שם) במילואים לסימן רסג).

דעת אדמו"ר הזקן בזה היא: לא תמיד האשה צריכה להדליק את הנרות בעצמה ויש מצבים אשר בדיעבד גם אם גוי ידליק בעבורה, היא תוכל לברך (שולחן ערוך, אורח חיים, חלק ב, סימן רסג, סעיף יא. ראה שם בקונטרס אחרון סעיף קטן ג, שהביא ראיות רבות לסברה זו). הסיבה שאפשר לברך על הנר שהדליק הגוי נעוצה בכך שעיקר העניין שבנר שבת מתקיים על ידי ההנאה והתשמיש לאור הנר, על כן ניתן לברך על זה. את נוסח הברכה (במקרה כזה) מסביר אדמו"ר הזקן כך: ה' ציווה להדליק כדי שנוכל ליהנות מאורו, על כן גם אם אחר הדליק לי אפשר (בדיעבד) לברך על נר זה. אופן נוסף: המילה "להדליק" שאומרים בברכה פירושה הוא שיהיה נר דלוק. לפי זה דעת אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך הרב שיוצאים ידי חובה בהדלקת נר החשמל, זאת מכיוון שהעיקר הוא האור עצמו.

מכיוון שעיקר הסיבה של נר שבת הוא שיהיה מהאור, בעוד שההדלקה אינה אלא דרך להגיע למצב של אור (כנזכר לעיל) – **יוצאים ידי חובה בהדלקת פלורסנט ונורת לד** (ראה באריכות בקיצור הלכות שבת (הוצאת אהלי שם) במילואים לסימן רסג. ראה גם בקיצור דיני ומנהגי נש"ק (דובאו), עמוד ח הערה 10 ובעמ' יט המביא שיש חולקים ולהלכה נ"ל כפי שכתבתי בפנים). וראה לעיל מ"מ זה מס' 1 לגבי סיבות ההדלקה.

4. ראה באריכות בקיצור דיני נש"ק (דובאו) עמ' כח ואילך ובנסמן שם. ראה גם: שמירת שבת כהלכתה פרק מג ס"א-יד. במידה ויש ספק האם עדיין בין השמשות – אין להדליק כלל אף על ידי נכרי, כיוון שזה ספק דאורייתא יש להחמיר בזה.

אם הדליקה ע"י נכרי בבין השמשות אף אם בעלה לא הדליק כלל אינה צריכה להוסיף נר כלל (ראה קצות השולחן סע"ד בבדי השולחן ס"ק לה ובשמירת שבת כהלכתה פרק מג הערה כט) וזאת מכיוון ש: (1) דאגה שיהיה אור בבית

(ראה הערה קודמת שהעניין הוא שיהיה אור בבית ומזה מופשט הצ"ע של שש"כ שם) וכן (2) דינה כדין אנוס (ראה במ"מ למס' 7).

5. ראה באריכות בקיצור דיני נש"ק (דובאו) עמ' יג ואילך ובנסמן שם, דו"ק היטב בהערה 25. נשמת אברהם או"ח סרס"ג סק"ב.

7. קיצור דיני נש"ק (דובאו) עמ' לא שמתיר במידה ששמרו על חולה, אם כן במידה והאשה בחדר הלידה ק"ו שאינה צריכה להדליק נר נוסף והרי זה אונס. וראה שש"כ פרק מ"ג ס"ה כנ"ל שהעוסקת בטיפול בחולה נקראת אנוסה (-) לאחר מעשה כמובן) ובהערה לו שם שבכה"ג לא גזרו.

יז. הכפתור בבית הרפואה זיו פועל על שיטת 'גרמא'. בכללות אין אנו סומכים על 'גרמא' בחשמל, אשר על כן רב בית הרפואה מורה אשר הכפתור מיועד לצוות הרפואי בלבד, וכן פוסק הרב ח"א לנדא. בשעת הצורך **גדול של התינוק** מורה המד"א ביסטרצקי ש"י שיש לסמוך על ההיתר וללחוץ על הכפתור.

יח. נשמת אברהם או"ח סש"ל סק"ט.

לידה וקריאת שם לבת

א. ראה שבח הברית פ"ד ובהערה 9 שם. יש כאלו שנהגו לא לברך [כהוראת הרב גורליק (הרב של כפ"ח) הן שהחיינו והן הטוב והמטיב (ראה בספר 'הרב אשכנזי' עמ' 288)] וכן הורה הרב פרוס אך הרוצה יכול לברך לדעת הכל: טושי"ע ונ"כ או"ח סרכ"ג, יו"ד סר"מ ונ"כ, סדבה"נ יב, יב, שו"ת דברי יציב או"ח ח"א ספ"ח, קובץ העו"ב (אוה"ת) ג' תתמ ע' 159. להעיר שיש הבדל בין פסק אדמו"ר הזקן בסדר ברכות הנהנין (פ"י"ב הי"ב) למה שפסק בלוח ברכות הנהנין (פרק י"א הלכה ל) וכבר עמד על הבדל זה הרב לוי ע"ה ביסטרצקי בספרו "סדר ברכות הנהנין, לוח ברכות הנהנין בצירוף מ"מ וציונים והוספות" בעמ' 266. הטעם לפסיקת סדר ברכות הנהנין ראה ב"ביאור סדר ברכות הנהנין" של הרב יקותיאל גרין חלק ב עמ' 398 בסופו, הערה 1.

לגבי הברכה לאחר זמן – ראה שבח הברית שם שמביא מ"מ סותרים. האחד אומר שכל עוד והשמחה בליבו והשני אומר שכל זמן שעסוקים בלידה ולא השיח דעתו מהבשורה. ההבדל ביניהם רב. לפועל הבאתי כפי שכתב הרב גרין בספרו שם.

ב. אג"ק ח"י"ב עמ' רטו. הלשון בפנים: קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 40 וראה בנסמן שם. ראה בבית משיח גליון 120 עמ' 7-34 ובנסמן שם דעות שונות בפירוש מכתב זה (האם הפירוש של אי תוספת שם הוא: שאין להוסיף שם נוסף (כגון: יעקב שמואל) או לכוון באותו שם עצמו על ב' אנשים (כגון: הן על הרבי והן על הסבא)).

ג. קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 38.

ד. שבח הברית פכ"א ס"א-ג ובנסמן שם.

ה. הנוסח בסידור. הרבי הגיה בסידור (בשנת תשי"ג) הן בנוסח לבן והן בנוסח לבת "בעבור שבעלה ואביה נזר לצדקה וכך מודפס בפועל בסידור תהלת ה'. ישנם סידורים חדשים אשר שם הנוסח "יתן בלי נדר" וצע"ג. ראה אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 90, נתיבים בשדה השליחות ח"א עמ' שטו המסביר נוסח זה.

ו. פרי מגדים משבצות זהב סר"ט סק"ה.

ז. ראה שבח הברית פ"ה שם לגבי בואה של האשה בשבת רביעית לבית הכנסת (שו"ע אדה"ז ספ"ח, ב) מביא בשבח הברית (פ"ה הערה 6) שזה ע"פ מש"כ המהרש"ל שדרך האשה לשכב 4 שבועות.

ח. יציאת האשה לראשונה וענית האשה על ברכות הבעל – פרי מגדים משבצות זהב סר"ט סק"ה. לגבי מחלוקת הרבנים בזה:

אדה"ז כתב שאשה מברכת הגומל (סדר ברכות הנהנין פ"י"ג ה"ג) כמו כן הרבי מפנה (שערי הלכה ומנהג ח"א עמ' רטז) לקצות השולחן הכותב שנשים מברכות וכן הורה הרב לוי ביסטרצקי ע"ה וכן מורה בנו הרב ש"י (ראה אף בעל מנהגים ומקורותיהם (בלוי)). ברם מנגד מובא בשם הרבי שאין לנשים לברך (שערי הלכה ומנהג ח"ה עמ' ס), כן אמר הרבי לרב גרונר ("איפה ראית שאשה מברכת ברכת הגומל? אני לא שמעתי מזה") וכן כשהעלה זאת הרב ש"י גורליק ע"ה ביחידות דיבר על כך הרבי שאין לנשים לברך (ראה חקרי מנהגים (גוראריה) הוצאה חדשה, או"ח סל"ב). להלן כמה מהפוסקים כך והמביאים זאת

להלכה: שבח הברית עמ' 41 הע' 4, שמירת הברכות עמ' 275 הערה 29 וכן פסקו רבני מכון הלכה חב"ד באתר "סמס לרב". גישת הרב מ"ל ע"ה לנדא: בבית אביו ברכו, ברם אם הרבי אמר שלא – מי יבוא אחר המלך (אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 91 הע' מז).

ט. שבח הברית פכ"א ס"א-ג ובנסמן שם.

בין הלידה והברית

א. ראה שבח הברית פ"ד ובהערה 9 שם. יש כאלו שנהגו לא לברך [כהוראת הרב גורליק (הרב של כפ"ח) הן שהחיינו והן הטוב והמטיב (ראה בספר 'הרב אשכנזי' עמ' 288)] וכן הורה הרב פרוס אך הרוצה יכול לברך לדעת הכל: טושי"ע וני"כ או"ח סרכ"ג, יו"ד סר"מ וני"כ, סדבה"י יב, יב, שו"ת דברי יציב או"ח ח"א ספ"ח, קובץ העו"ב (אוה"ת) ג' תתמ ע' 159. להעיר שיש הבדל בין פסק אדמו"ר הזקן בסדר ברכות הנהנין (פ"י"ב הי"ב) למה שפסק בלוח ברכות הנהנין (פרק י"א הלכה ל) וכבר עמד על הבדל זה הרב לוי ע"ה בסטריצקי בספרו "סדר ברכות הנהנין, לוח ברכות הנהנין בצירוף מ"מ וציונים והוספות" בעמ' 266. הטעם לפסיקת סדר ברכות הנהנין ראה ב"ביאור סדר ברכות הנהנין" של הרב יקותיאל גרין חלק ב עמ' 398 בסופו, הערה 1.

לגבי הברכה לאחר זמן – ראה שבח הברית שם שמביא מ"מ סותרים. האחד אומר שכל עוד והשמחה בליבו והשני אומר שכל זמן שעסוקים בלידה ולא השיח דעתו מהבשורה. ההבדל ביניהם רב. לפועל הבאתי כפי שכתב הרב גרין בספרו שם

ב. שבח הברית פרק יא.

ג. שבח הברית פ"י, ד. ברית נתן עמ' כד ובנסמן שם.

ד. כיצד נחנך את ילדינו ח"א עמ' 80. בעבר היו מגישים גם מפירות שבעת המנים (אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 111 ובהע' ז), ברם בשלום זכר של הצ"צ אדה"ז לא הגיש כלל פירות שבעת המנים כלל (דו"ק בספה"ש תשי"ג עמ' 155).

ה. קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 21. המנהג לומר זהר ופסוקים – קונטרס חנוך לנער עמ' 7.

ו. ראה הנסמן בשבח הברית פרק י"ב הערה 12. אסיף דינים ומנהגים (והבה) עמ' 112.

ז. שבח הברית ס"א ס"א ובנסמן שם. אסיף דינים ומנהגים (והבה) עמ' 113 ובנסמן שם.

ח. יציאת האשה לראשונה וענית האשה על ברכות הבעל – פרי מגדים משבצות זהב סרי"ט סק"ה.

לגבי מחלוקת הרבנים בזה:

אדה"ז כתב שאשה מברכת הגומל (סדר ברכות הנהנין פ"י"ג ה"ג) כמו כן הרבי מפנה (שערי הלכה ומנהג ח"א עמ' רטז) לקצות השולחן הכותב שנשים מברכות וכן הורה הרב לוי ביסטריצקי ע"ה וכן מורה בנו הרב ש"י (ראה אף בעל מנהגים ומקורותיהם (בלוי)). ברם מנגד מובא בשם הרבי שאין לנשים לברך (שערי הלכה ומנהג ח"ה עמ' ס), כן אמר הרבי לרב גרונר ("איפה ראית שאשה מברכת ברכת הגומל? אני לא שמעתי מזה") וכן כשהעלה זאת הרב ש"י גורליק ע"ה ביחידות דיבר על כך הרבי שאין לנשים לברך (ראה לקרי מנהגים (גוראריה) הוצאה חדשה, או"ח סל"ב). להלן כמה מהפוסקים כך והמביאים זאת להלכה: שבח הברית עמ' 41 הע' 4, שמירת הברכות עמ' 275 הערה 29 וכן פסקו רבני מכון הלכה חב"ד באתר "סמס לרב". גישת הרב מ"ל ע"ה לנדא: בבית אביו ברכו, ברם אם הרבי אמר שלא – מי יבוא אחר המלך (אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 91 הע' מז).

ט. אג"ק ח"י"ב עמ' רטו. הלשון בפנים: קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 40 וראה בנסמן שם. ראה בבית משיח גליון 120 עמ' 7-34 ובנסמן שם דעות שונות בפירוש מכתב זה (האם הפירוש הוא שאין להוסיף שם נוסף (כגון: יעקב שמואל) או לכוון באותו שם עצמו על ב' אנשים (כגון: הן על הרבי והן על הסבא)).

י. קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 38.

יא. ראה בקונטרס חנוך לנער (הרב אברהם חיים נאה) סימן א סעיף ח. מנהג זה נתבאר באריכות בחקרי מנהגים (גוראריה) מהדורה חדשה, חלק ה' או"ח ס"א.

הברית

א. "שאלה: ...יש מוהל שמוכן לעשות הברית, גם הרופא מתיר, וכן הרב דוורקין אמר לי שמותר לעשות הברית אפילו היום אולם כמה וכמה מוהלים מקפידים שלא לעשות את הברית עד... מענה: יספר כל זה לרב שיחי' ובטח יורה שבכיוצא בזה ספקו לחומרא ובלשון הידוע "אפשר למול אחר זמן" ויאריך ימים ושנים טובות" – שערי הלכה ומנהג ח"ה סי' קלז. כעין זה יש בריבוי מענות מהרבי וראה בקובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 22 ובהע' 6-3. אג"ק כ"ק אדמו"ר הריי"צ ח"ט עמ' צ. אג"ק ח"ז עמ' קמג ועוד. ראה אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 114.

ברית מאוחרת: כן כתב בשו"ת פינת ההלכה ח"ב עמ' 219 ראה שם, מקורו בשערי הלכה ומנהג ח"ג סק"א (נדפס שם ח"ב והוא ט"ס).

ב. אג"ק ח"ב עמ' רטו. הלשון בפנים: קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 40 וראה בנסמן שם. ראה בבית משיח גליון 120 עמ' 7-34 ובנסמן שם דעות שונות בפירוש מכתב זה (האם הפירוש הוא שאין להוסיף שם נוסף (כגון: יעקב שמואל) או לכוון באותו שם עצמו על ב' אנשים (כגון: הן על הרבי והן על הסבא)).

ג. קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 22 ובהע' 6-3.

ד. ראה במ"מ שבספר ברית נתן עמ' נג.

ה. ברית נתן עמ' כח ובנסמן שם, רק בשמחות עמ' 76. ראה אוצר הברית ח"א עמ' קעו ובנסמן שם בארוכה ובעמוד קעח ס"ו ובנסמן שם. וכן פסק הרב מ"ש אשכנזי ע"ה. ראה מש"כ באוצר הברית שם עמ' קעח ס"ה.

פסיקה זו אינה כפי המובא באסיף מנהגים והנהגות (והבה) פ"ד ס"א-ב הפוסק שאם מלים לאחר חצות אומרים תחנון בתפילת שחרית. דבריו שם צריכים עיון גדול ואינם מסתדרים עם שו"ע אדה"ז ח"א סק"א ס"ה: "נהגו שלא ליפול על פניהם... ולא בבית הכנסת ביום המילה" ואינו מחלק כלל בשעת הברית זמנה. כן כתוב גם בסעיף ו שם.

מה שהביא הרב הנ"ל ראייה מס"ו: "וכל זה בתפילת שחרית שמלין אז התינוק אבל במנחה אע"פ שמתפללין אצל התינוק אומרים תחנון" הנה שם מדובר בתפילת מנחה שהינה לאחר הברית, ברם כל התפילות שלפניה אין אומרים בהם תחנון כפי שכתב רבינו הזקן שם.

על כן כתבתי שאין אומרים תחנון כלל ביום הברית עד לאחריה.

ו. ראה שו"ת מנחם משיב נפשי על פדיון הבן (ווילהעלם) ס"א ומויזסד על מכתב הרבי תשובה זו נשלחה להרה"ג ר' שניאור זלמן גרליק ראב"ד כפר חב"ד. נדפסה בלקוטי שיחות חלק ז' עמוד 306 ובאגרות קודש חלק ד' עמוד קנד אגרת תחצו)

ז. קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 24.

לגבי הלוששים טלית בברית:

1. **הנהוג בעירנו** הינו על פי עדות הרב מרדכי שיחי' ביסטריצקי: "סבי ז"ל שמע מהרבי הריי"צ שכל כיבוד צריך להיות עם טלית", על כן פסק הרב לוי ביסטריצקי ע"ה שכל כיבוד מהותי צריך להיות עם טלית.

2. **רוב העולם** (וכן פסקו חלק מרבני חב"ד ורוב הרבנים היעולמיישע") אשר "המנהג הוא שכל מי שיש לו איזה כיבוד בברית מתעטף בטלית סמך לזה מדברי הפיוט "יום ליבשה" דסעודת הברית ששם כתוב "ומבטן לשמך המה נימולים, ועל כנפי כסותם יעשו גדילים" (גדילים פירושו ציצית)" (הציטוט משבח הברית עמ' 68 הע' 7. ראה באוצר הברית ח"א עמ' קפז הע' ו. ראה גם בשבח הברית עמ' 72 הערה 21 ומקורם בספר מטעמים).

3. **יש רבנים חב"דיים** החולקים על כך ואומרים שאין צורך ללבוש טלית בעת הקראת הברכות וכן נהג הרב מ"ש ע"ה אשכנזי. כתב לי הרב יוסף יצחק שיחי' ווילשנסקי: "הרב דווארקין ע"ה אמר לי בברית המילה של בני בו הוא כובד באמירת הברכות ודאגתי לטלית בשבילו (ואמנם שמנו לו (!)) ואמר לי בחיוד שבעצם לא צריך, היינו, שידע תמיד שהקהל תמיד מחפש גם עבור המברך, אך זה לא משהו שבאמת צריך". כתב הרב יוסף שמחה גינזבורג: "הרה"ג ר' זלמן-שמעון דבורקין ע"ה, מרא-דאתרא בבית-חיינו, אמר במפורש שהמברך אינו צריך טלית. וכך נהג כשהיו נותנים לו טלית, לפעמים התעטף בו כשהיה אומר בחיוד "אין צורך" (כדי שלא ייפגעו), ולפעמים, כשהבינו מה שאמר שאין צורך ולא "דחפו" לו את הטלית, היה מברך ללא טלית" (התקשרות גלי' 546).

4. **יש רבנים** שפסקו אשר רק המוהל, הסנדק ואבי הבן **צריכים** ללבוש טלית ו**נהוג** אשר גם הקוואטר, כיסא של אליהו, ברכות ועמידה לברכות ילבוש - הרב אליהו בן הרב יעקב לנדא והרב יוסף שמחה גינזבורג (התקשרות גלי' 546).

המוהל הרה"ג ר' אליהו שיחי' לנדא סיפר שהיה נוכח בברית לנינו של הרה"ג ר' שניאור זלמן גרליק ע"ה, הרב הראשון דכפר חב"ד, שהשתתפו בה, מלבד המרא דאתרא, גם אביו, הרה"ג ר' יעקב ז"ל רב אב"ד דבני ברק, וכנראה גם הרה"ג ר' שאול דוב זיסלין ז"ל. המוהל הרה"ח ר' יעקב יוסף רסקין ז"ל טען אז שלמנהגנו אין המוהל מתעטף בטלית, והביא ראיה ממה שבברית-מילה לנכד כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע ברוסטוב, בשנת תרפ"ג, היה המוהל הרה"ח ר' מאיר לאבאק ז"ל מרוסטוב לבוש רק בחלוק לבן ללא טלית, ומל על ברכיו של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, שלא העיר לו מאומה (כששאל זאת הרב רסקין ב"יחידות", הרבי הגיב על כך שאין ללמוד מאי התגובה של אדמו"ר מהוריי"צ, "כי דרכם של רבותינו נשיאינו שלא היו מתערבים אפילו בענייני בית-הכנסת (כל זמן שלא נשאלו על כך)"). הנוכחים הנ"ל לא קיבלו את דבריו, והרב יעקב לנדא העיר, שאצל ר' מאיר לאבאק הסתבכו פעם הציציות והפריעו למילה, ומאז נמנע לגמרי מלהתעטף בטלית בעת המילה, ואין ללמוד ממנו לאחרים (התקשרות שם).

ט. הכיבודים בברית: כל הביאורים בברית נתן עמ' לד-ה.

1. אישה בהריון איננה יכולה להיות קוואטער בברית – ראה בקובץ מנהגי חב"ד בענייני הריון ולידה (מוגה) עמ' 22 הערה 8 וביאורו שם בעמ' 12 בהע' 11. הסגולה להריון בקוואטער – שבח הברית פט"ז, ג.

2. לגבי מנהג החייקה: כך כתב באוצר הברית ח"א עמ' ריב. וראה בהערות הרבנים המסכימים שם שנראה "שכל זה (- ה'חייקה') [הינו] דוקא בכ"ה שכל אחד מקרב במקצת את התינוק אל הכסא אבל לא כשכל אחד מתכבד ליקח את התינוק בידיו ולהחזירו, ובפרט אם מכבדים בזה לכמה אנשים כמו שרבים נוהגים לעשות כן [ו]הם רק מעכבים את הברית" (ראה שבח הברית עמ' 76 הע' 10).

6. ראה דעות שונות בזה באוצר הברית פ"ג סט"ו ס"ח ובנסמן שם. ראיתי שנהוג אצלנו כפי שכתוב בשבח הברית עמ' 77 שאבי הבן הוא המניח על ברכי הסנדק ועל כן כך ציינתי בפנים.

7. הסגולה: התוועדויות תשמ"ה ח"ג עמ' 1958. לקו"ש ח"כ עמ' 247 וחל"ה עמ' 263. לעשירות: חקרי מנהגים (גוראריה) הוצאה חדשה ח"ד עמ' עח ואילך.

וראה מש"כ בקובץ מנהגי חב"ד בענייני הריון ולידה (מוגה) עמ' 23 הע' 14 וצ"ע ואכ"מ להאריך בכ"ז ראה גם אוצר הברית פ"ג ס"ד סעיף יד-טו ובנסמן שם (ועכ"פ לעיון מעט: יומא כו, א, רמ"א יו"ד סרס"ד וסרס"ה ס"א, מגן אברהם שם סקכ"ב, ערוך השולחן שם סל"ד, נודע ביהודה יו"ד ספ"ו, אלא שבשו"ת חתם סופר ח"א או"ח סקנ"ח חלק עליו, לקו"ש הנזכר לעיל ובמ"מ הנ"ל).

י. ברית נתן עמ' סד. תורת מנחם התוועדויות ח"ב עמ' 277. אסיף דינים ומנהגים (והבה) עמ' 130 הע' קסא.

יא. ביום שמחתכם ומועדיכם (ועקנין) עמ' 433. סמכו לדבר זה את הפסוק "ויעמוד כל העם בברית" (מלכים ב כג, ג) וכתב הברטנורא (ביכורים ג, ג) שהכל עומדים מפני נושאי התינוק לחלוק כבוד לעושי המצווה.

יב. ברית נתן עמ' סד-ה. ימי מלך ח"ב עמ' 633. קובץ מנהגי חב"ד בענייני הריון ולידה (מוגה) עמ' 24 הע' 20.

יג. היום יום כח אדר שני. תורת מנחם התוועדויות ח"ב עמ' 281. אג"ק ח"י עמ' שלט.

יד. ישנה מחלוקת בדבר זה. ראה חקרי מנהגים ח"ד סק"ג. ראה גם מג"א סרמ"ט סק"ו, אוצר הבקית ח"ב עמ' שיב, רמ"א או"ח סתקנ"א ס"י ומג"א שם סקל"ה. ראה גם טעמי המנהגים אות תתקכה קו"א סקט"ו.

טו. קובץ מנהגי חב"ד בענייני הריון ולידה (מוגה) עמ' 33.

טז. ספר השיחות תרפ"ח – תרצ"א עמ' 12.

יז. קבלה מהרבי הרש"ב: הרב אשכנזי עמ' 709 אות ח.

לגבי זמן אמירת "הרחמן לברית מילה" ישנם מקורות סותרים. להלן מובא טור שפורסם בעבר בעלון ליובאוויטש ע"י ר' רפאל אברהם שיחי' דובקין (מדור יש לנו מושג):

"הרחמן לברית מילה" הינו פיוט עתיק שהוזכר בריבוי ספרים ובפרט בקרב האחרונים. יש שיחסו פיוט זה לקדוש אברהם ב"ר יצחק כהן צדק (שמו מרומז בראשי הפיוט) ולפי זה הפיוט חובר בסוף תקופת הגאונים.

פיוט זה לא הוזכר כלל בסידור הראשון שהדפיס אדמו"ר הזקן, ברם הצמח צדק כתב (בהגהתו על הסידור) לאחר מקום שתית הכוס של ברכת המזון: "הרחמן לברית מילה".

את פירוש הגה זו מסביר סבו של הרבי (שער הכולל פי"ד, ח) ופוסק שיש לאומרו לאחר שתית הכוס של ברכת המזון. ברם הרב דוב בער קרטיק (מחשובי חסידי הצ"צ והמהר"ש, בעל הפתחי עולם) חולק על סברתו ופוסק שהכוונה בהגהת הצ"צ הינה לומר במקום הרגיל – לפני הרחמן הוא יזכנו. את סברה זו הסביר הרב קעלער: "נמטרת הצ"צ הייתה] שכאשר ידפיסו את הסידור עוד פעם יכניסו התיקונים האלו בפנים, והציון הוא אשר כאן צריכים להדפיס הרחמן לברית מילה".

מאז נדפסו הדברים לראשונה הרבנים חלוקים בדין זה וכל אחד מושך את הדעות השונות אליו (ראה בעיון). מכיוון שבסידור כתוב שאומרים את 'הרחמן לברית מילה' לפני 'הרחמן הוא יזכנו' כתב הרב באגאמילסקי לרבי (בהמשך לכמה וכמה הערות על תרגום הסידור באנגלית) מה עושים למעשה בפועל וענה לו כ"ק אד"ש מה"מ (הלשון המדויקת בצילום למטה): "פשיטא שכשאני "מגייה" חוברת היוצאת לאור ע"י המל"ח וכיוצא בזה – תוכן הגהתי כללות הרעיון, הגישה וכיוצא בזה, אבל לא עניין כהנזכר לעיל", מכך יוצא שאין הרבי מחשיב קטע זה ל'מוגה' (מעניין לציין שכ"כ שנים אח"כ הודפס בקובץ מנהגי חב"ד בענייני הריון, לידה, ברית ופדיו הבן (מוגה) עמ' 33 כפי הנכתב בסידור תהלת ה').

בנוסף לכל הנ"ל סיפר הרב מרדכי שמואל אשכנזי ע"ה כששאלו אותו מדוע הוא מורה לומר את הרחמן לברית מילה לאחר ברכת המזון ולפני שתית הכוס, ענה שכן מקובל מהרבי הרש"ב.

לסיכום: יש ג' דעות לגבי מקום הרחמן לברית מילה:

1. לפני 'הרחמן הוא יזכנו'.
2. לפני שתיית כוס הזימון.
3. לאחר שתיית כוס הזימון.

עיון: קובץ יגדיל תורה נ.ל. חוברת נב סי' מה, שם חוברת נג סי' נט, סידור רבינו הזקן עם ציונים, מקורות והערות (ראסקין) עמ' שפג-ד הערה 89. קובץ הערות התמימים ואנ"ש מוריסטאון גלי קמב, קמה, קמו, קמו. שאלות, פירושים וביאורים ח"א וח"ב בהקדמה. הרב אשכנזי עמ' 706 אות ח. (וצ"ע ממש"כ בקובץ מנהגי חב"ד בענייני הריון ולידה עמ' 33 ויש להאריך בכ"ז ואכ"מ כמו כן יש לדחות את הוספות המו"ל על הגהות כ"ק אד"ש מה"מ על שער הכולל ואכ"מ להאריך בכ"ז)

יח. סידור תפילות לימי השנה (תהלת ה'), הוצאת שי למורא, ח"א עמ' תלה. זה שאין היחיד אומרו – דיוק משער הכולל המגדיר את המקריא כש"ץ.

יט. ראה בשבח הברית פרק יג, ב ובהערה 7. שו"ע אדה"ז ח"א ס"ו, קצות השולחן סכ"ד ס"ה, שולחן מנחם ח"ה סק"י עמ' קעג, שערי תפילה ומנהג (אשכנזי) סק"א ס"ב.

כ. ראה לעיל אות ד.

כד. לקו"ש חכ"ב עמ' 58 הע' 26.

כח. להלן דברים נוספים הקשורים לברית:

1. האם אומרים 'קוואטער' בעת שהתינוק נכנס: שבח הברית עמ' 75. לא מצאתי זה במקורותינו וע"כ לא הבאתי בפנים.

2. האם רק המוהל אומר את ה- "ברוך הבא, אשרי ... היכלך": שבח הברית עמ' 67 הע' 9 – כולם אומרים, סידור אדה"ז עם מקורות והע' (רסקין) עמ' רז הע' 3,5 – לא ראינו שכן עושים לפועל. את הטעמים ראה שם. בפנים הבאתי את הכתוב בסידור וללא דיונים בזה.

3. מי שותה את הכוס שבירך עליה מקריא הברכות: אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 133 הע' קעד – ילד קטן וכן נהג הרב מ"ש אשכנזי. רוב רבני חב"ד פוסקים שישתה המברך, וכן נוהגים בקהילתנו וכך הבאתי בפנים – שיטה זו: ראה שבח הברית פי"ח הערה 34. ראה גם בסידור רבינו הזקן עם ציונים מקורות והערות (-) (ראסקין) עמ' ריג.

לגבי פיענוח הראשי תיבות: ראה בברית נתן, סידור רבינו הזקן עם ציונים מקורות והערות (-) (ראסקין) עמ' ריב ואילך ובהערות.

כט. שבח הברית פי"ח יו"ד וראה שם בהערה 36 הדיון בזה וכן את טעמי הדבר (ראה גם שערי תפילה ומנהג (אשכנזי) עמ' תנט), לפועל נוהגים כנכתב בפנים.

פדיון הבן

- א. קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 45.
 - ב. פדיון הבן כהלכתו עמ' ג. קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ופדיון הבן (מוגה) עמ' 46 הע' 5.
 - ג. שבח הברית עמ' 109 ס"ב **ובנסמן שם**. בשיעור ה – 5 סלעים רבו הדעות וראה בארוכה בפדיון הבן כהלכתו עמודים קכו-ח **ובנסמן שם**. אסיף מנהגים והנהגות (והבה) עמ' 140. ראה גם בקובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ולידה (מוגה) עמ' 45 הע' 3 שהשיעור הוא 101 ונוהגים להוסיף.
 - ד. שבח הברית עמודים 111-114.
 - ה. שו"ת מנחם משיב נפשי על פדיון הבן (ווילהעלם) ס"א ומיוסד על מכתב הרבי תשובה זו נשלחה להרה"ג ר' שניאור זלמן גרליק ראב"ד כפר חב"ד. נדפסה בלקוטי שיחות חלק ז' עמוד 306 ובאגרות קודש חלק ד' עמור קנד אגרת תחצו.
 - ו. שו"ע יו"ד סי' שה ס"י ברמ"א, וכן מוכח משו"ע או"ח סי' תקנא ס"י מדין פדיון הבן בתשעת הימים לענין מנין מצומצם וכו'.
 - ז. אגרות קודש חלק י' עמוד פה אגרת ג'מו. שו"ת מנחם משיב נפשי על פדיון הבן (ווילהעלם) ס"ג, קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון ופדיון הבן (מוגה) עמ' 47 הע' 9.
 - ח. נכתב בפנים לפי פסק הרב לוי ביסטריצקי ע"ה וכפי שמורה לפועל בנו שיחי'. ברם נושא זה שנוי במחלוקת: לגבי הדעות השונות ראה בפדיון הבן כהלכתו עמ' קסו הערה 18 (להעיר – לגבי מש"כ שם בשם הפרי ישורון ראייה מבר מצווה – הנה להלכה אומרים תחנון ביום זה ועל כן אין מזה ראייה, ראה בחקרי מנהגים (גוראריה) הוצאה חדשה).
 - ט. הנוסח הינו מסידור תהלת ה'. ראה גם בסידור רבינו הזקן עם מקורות והערות (– רסקין) עמ' רכ' וראה בהערות שם. רק בשמחות עמ' 85-86, שבח הברית עמודים 4-113. פדיון הבן כהלכתו פ"ח.
- הבאת התינוק עם מגש כסף, תכשיטים וקערות כסף:** הבאת התינוק אל עבר הכהן בעת הפדיון, הינה מתקנות הגאונים (פדיון הבן כהלכתו עמוד קסז הערה 24). ישנם מנהגים שונים שנהוגים במקומות שונים בעולם לגבי צורת ההגשה, הנפוץ מבניהם הינו להכניס את התינוק ולהביאו לפני הכהן על מגש של כסף ותכשיטים לידו, לשים את המטבעות בתוך כלי כסף על השולחן בעת הפדיון ומנהגים נוספים. מנהג זה של מגש כסף וכלי כסף מקורו במנהג מרוקו (דבר זה הובא אף ב – 2 ספרי הלכה (זוכר הברית סל"ד ובכור אדם אות נח. ראה גם בפדיון הבן כהלכתו עמ' קעב הערה 37) ומשם נעתק הלאה בהוספת טעמים שונים) ונהוג בריבוי מקומות בקרב אחינו בני ישראל, אך לעת עתה לא מצאתי למנהג זה (וכן למנהגים אחרים) מקור חב"די ועל כן הוא אינו מובא כלל בפנים.
- מסירת התינוק לכהן, הנחתו על השולחן או החזקתו ביזו של האב:** דעות שונות בזה ראה בפדיון הבן כהלכתו פרק ח סעיף ט ובנסמן שם (עיקרן: האם האב מוסר את בנו לכהן לפני הפדיון, האם הינו מניחו לפניו או האם על התינוק להישאר בידי האב) וראה עוד בשבח הברית עמוד 113 הערה 15 (שהר' יואל כהן אמר שנהוג להניח התינוק ליד הכהן), אך ראה **בסידור** אדה"ז עם מקורות והע' (רסקין) עמ' ריט הערה 11 שאדמו"ר הזקן לא כותב שיש למסור התינוק לידי הכהן וכדומה אלא: "האב מביא את הבכור לפני הכהן... ומודיע לכהן שהוא בכור פטר רחם לאמו הישראלית" ומיד פותח אבי הבן ואומר. אדה"ז לא מזכיר בנוסח הפדיון העברות של הילד כלל, מכך מוכח שאין הוא סובר שיש לעשות זאת וכן ראיתי נהוג ברוב הפדיונות שהייתי.
- "אשתי הישראלית ילדה לי בן זה הבכור":** בביאור משפט זה ראה בסידור אדה"ז עם מקורות והע' (רסקין) עמ' ריט הערות 13-17.

סדר העברת המטבעות לידי הכהן: ראה בשבח הברית עמוד 113 הערה 17 בשם הש"ך, פדיון הבן כהלכתו פ"ח הערה 47 בשם ר' יעקב עמדין בספרו מגדל עז פ"ט סי"ב. ראה הנסמן בסידור רבינו הזקן עם מקורות והערות (– רסקין) עמ' רכ הערה 21.

מזיגת הכוס לפני הפדיון או לאחר הפדיון ולפני הברכה: ראה שבח הברית עמוד 113 הערה 14 שיש נהגו למזוג לאחר הפדיון וטעמם שהיין לא ישפך במהלך הפדיון. ברם ראה שם שהמילה "מנד לאחר הפדיון" הינה תוספת של אדמו"ר הזקן ולכן נראה שיש למזוג הכוס ולהניחה ליד הכהן ובצדו על מנת שלא תישפך, וחזקה על עם ישראל, עם חכם ונבון שימצאו לכך עצה היאך להניח הכוס קרוב וללא שישפך.

מי השותה מהיין, הכהן ואבי הבן או רק הכהן: ראה שבח הברית עמוד 114 ופדיון הבן כהלכתו פ"ח סעיף טו שיש שנתנו לאבי הבן לשותות מהיין, אך אדה"ז לא הביא זאת כלל (למרות שזה כתוב במנהגי מהרי"ל, בדרכי משה ובעוד מקומות) ועל כן נראה שאין הוא סובר שיש לעשות זאת.

ברכת כהנים לאחר הפדיון: יש שנהגו כן (ראה פדיון הבן כהלכתו פ"ח סי"ט ובשבח הברית עמוד 106,114 ובהערה 20 (שיש נהגו כן בחב"ד), ברם אדמו"ר הזקן לא הביא זאת כלל בסידורו (ראה פדיון הבן כהלכתו עמוד קפ הערה 73 בסופה) ועל כן אין זה חלק מסדר הפדיון ולכן לא הבאתיו בפנים.

לגבי הנחת שום וסוכר בעת סעודת המצווה: מקור מנהג זה הינו מיהדות הונגריה (ראה שבח הברית עמ' 114 הערה 23) ולעת עתה לא מצאתי לו מקור חב"די ועל כן לא כתבתיו בפנים.

לגבי הוספות בזימון, כגון "שהשמחה במעונו": ראה פדיון הבן כהלכתו עמוד קצד.

מהסוגיות הקשורות לפדיון הבן:

1. **שליח לפדיון הבן וכן בכור הפודה את עצמו** – יש לשאול רב (ראה פדיון הבן כהלכתו פרק א. לגבי שליח ראה שו"ת מנחם משיב נפשי על פדיון הבן (ווילהעלם) סי"ב, קובץ מנהגי חב"ד בענייני הרו"ל ופדיון הבן (מוגה) עמ' 46 הע' 4).

2. **התחיל לידה רגילה ועבר לקיסרי:** הפדיון נעשה רק אם הילד נולד בלידה רגילה, ברם אם התינוק נולד בניתוח קיסרי אין פודים אותו. התחיל לידה רגילה ועבר לקיסרי – יש לשאול רב (פדיון הבן כהלכתו עמ' מ).

3. **בכור לאב אך לא לאם:** אינו נפדה מכיוון שצריך להיות בכור לרחם (פדיון הבן כהלכתו עמ' ל).

יא. ראה בסידור רבינו הזקן עם מקורות והערות (– רסקין) עמ' רכ' ובהערות שם, פדיון הבן כהלכתו פ"ח סט"ו ובנסמן שם.

יב. שבח הברית עמ' 106 סי"ג ובנסמן שם, פדיון הבן כהלכתו פ"ו הי"ד וכן פוסק הרב ביסטריצקי ש"י. ראה פדיון הבן כהלכתו פ"ו הי"ב-יג, ברם להלכה אנו פוסקים כשיטת המחבר בשו"ע סי' ש"ה ואדה"ז בהלכות שבת סי' שלי"ט ודלא כש"ך המובא שם.

חל ביו"ט: ראה במ"מ שהוזכרו לעיל וכן בפדיון הבן כהלכתו פ"ו הט"ו-יז.

יג. שבח הברית עמ' 107 סי"ג וכן פוסק הרב ביסטריצקי ש"י. ראה פדיון הבן כהלכתו פ"ט הי"ח-יט דעות דעות בזה.

יד. שבח הברית עמ' 108 וכן פוסק הרב ביסטריצקי ש"י. חל הפדיון בערב בשבת וביום ראשון יש צום תשעה באב – יש לשאול רב (ראה פדיון הבן כהלכתו פ"ח סט"ו, פ"ט הט"ז-יז).